

עֵרְבוֹת

המועצה האזורית הערבה התיכונה | גליון 93 | אדר תשפ"א | פברואר 2021

אורחים בחצר

בשנה האחרונה במגבלת 1000 המטרים המותרים במהלך הסגרים ובין סגר לסגר, בילינו יותר בחצר ביתנו והסביבה הקרובה. מסתבר שיש לנו אורחים קבועים בטווח המוגבל הזה. עודד קינן מספר עליהם. עמ' 20

לפני חודש ניסתה חברת וואטסאפ לשנות את הכללים. גילה טל מבררת את העניין עמ' 32

רוני בר און מציעה לכם לסדר את פינת העבודה האידיאלית לזום עמ' 26

שיחה עם ענבר קורין על השילוב בין החיים המקצועיים לאימהות בשנת הקורונה עמ' 16

דרוש/ה רופא/ת משפחה

למועצה האזורית הערבה התיכונה
דרוש/ה רופא/ת משפחה לעבודה בקהילה
במסגרת שירותי בריאות כללית ובמוקד הרפואה במועצה
המשרה מתאימה לרופאים המחפשים עבודה מאתגרת בחבל ארץ
ייחודי, צעירים, בעלי משפחות המעוניינים בחינוך איכותי לילדיהם,
באווירת שקט וביטחון למשפחה בשילוב אתגר מקצועי רפואי או
רופאים ותיקים המבקשים לעבוד בסביבת עבודה נינוחה ואיכותית.

דרישות:

רופא מומחה ברפואת משפחה
תעודת רופא/ה מוסמך בעל תעודת רישום בישראל

היקף משרה:

משרה מלאה 100%
בהתאם לתנאי שכר של רופא כפר בכללית ובתאגיד עירוני.
מגורים בערבה - חובה

למועמד המתאים יינתנו מגורים בתנאים מועדפים
וסיוע בהשתתפות בהוצאות.

לפרטים נוספים ניתן לפנות
לרחל אלבז - מרכזת לשכה, הנהלה רפואית מחוז דרום
בטלפון 08-6292924
קורות חיים בכתב יש לשלוח למייל:
rahelal@clalit.org.il

המועצה האזורית
הערבה התיכונה

תוכן עניינים

3	דבר מ"מ ראש המועצה
4	חדשות ערבה
16	משמרת ארוכה , שיחה עם ענבר קורין על שנה בצל הקורונה
מדורים	
19	אישון במדבר
20	צפר צמרת
23	עשינו עסק
24	אבנים מתגלגלות
26	הדברים הקטנים
27	גינת מדבר
28	עוד מבט
30	ללוש
32	חיים ברשת
35	שירה
36	עת לכל חפץ
37	חידת מקום
38	המוח: תשבץ היגיון וחיידות

עורכת

רינת רוזנברג

עריכה לשונית

צופית לדרגרבר

עריכה גרפית

סטודיו ערבה

מו"ל

המועצה האיזורית הערבה התיכונה

צילום שער

חמריה חלודת כנף

צילום: אורי קאופמן

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות

כתובת ליצירת קשר

rinat@arava.co.il

אנו מכבדים זכויות יוצרים ועושים מאמץ לאתר את בעלי הזכויות בצילומים המגיעים לידינו. אם זיהיתם בגיליון זה צילום אשר לא ניתן לו קרדיט כנדרש, פנו אלינו ונדאג לעדכן ולתקן.

לפרסום מודעות בעיתון, צרו קשר

traffic@arava.co.il

נועה 052-4260888

דבר מ"מ ראש המועצה

שלום לכולם,

בתחילת חודש ינואר החלפתי את אייל בלום ונכנסתי לתפקיד ממלאת מקום ראש המועצה, עד לבחירות לראשות המועצה. בתקופה קצרה זו למדתי להכיר את תושבי הערבה, את המועצה על מחלקותיה ושלוחותיה ואת יישובי הערבה מזווית רחבה ואחרת. ומה שראיתי הוא ערכי ואכפתי, חכם, מפתיע ומחמם את הלב.

החיים בערבה לצד מגפת הקורונה: מגפת הקורונה, שעימה אנחנו מתמודדים כבר שנה שלמה, שינתה את חיינו בתחומים רבים. יחד עם זאת, הודות להתארגנות נכונה ותפקוד מותאם של כולנו, הצלחנו לשמור עד כה על ערבה ירוקה. הקהילה שלנו מגלה אחריות לאורך התקופה כולה, וראייה לכך ניתן לראות גם בחודשים האחרונים בהיענות הגבוהה למבצע החיסונים שהתקיים בערבה. תודה לצוות "קורונה" במועצה שנותן מענה מהיר ומקצועי לכל גילוי של חולה מאומת. תודה לאנשי החינוך, הבריאות והרווחה שנמצאים בצמתים הקריטיים של הטיפול באירועים, שחושבים ויוצרים אלטרנטיבות כדי לקיים פעילות בטוחה ומותרת בהתאם למגבלות, שמצליחים למלא את תפקידם בקהילה ובמערכת החינוך לצד חיי משפחה והורות הדורשים את מלוא ההתייחסות בתקופת סגר.

יחד עם ראשי המועצות האזוריות, מרכז השלטון האזורי, אנו פועלים כדי שמדיניות קורונה, שעד עכשיו התקיימה באופן זהה בכל הארץ, תשתנה ותעבור למדיניות דיפרנציאלית המותאמת למרחב הכפרי הפתוח ולאזורים ירוקים. לאור זאת חשוב שנשמור על ערבה ירוקה. כך נוכל להחזיר את מסגרות החינוך לפעילות מלאה.

כמה נקודות אור: הודות לצוות הנחוש והמסור של המועצה והודות לתושבים שלא מתעייפים גם מול מצבים שנראים חסרי סיכוי, בוטלה תוכנית המדינה להקים שדה סולארי דרומית לאזור התעשייה בספיר. כך נשמרים המרחבים הטבעיים של ערבה וכך ראוי שיימשך.

כשבאתי לערבה לפני כעשור לקחנו כל אורח חשוב ותורם פוטנציאלי למאגר המים האופרטיבי שיוף, הצמוד למאגר נקרות כדי להראות את הישגינו. המאגר היה תפנית לטובה ביכולת לנהל את משק המים לחקלאות והתברר כהצלחה ופתרון, עד לחיבור למערכת מים שתגיע מחוץ לערבה. לאחרונה סיירתי עם גיל סלוין, מנהל רשות הניקוז, שהראה לי מספר פרויקטים ובהם מאגר המים החדש בצופר, מאגר המים האופרטיבי הרביעי בערבה. העשייה הרבה והמקצועית של רשות הניקוז בערבה, חשובה ומוערכת. תודה לגיל סלוין ולצוות רשות הניקוז.

קליטה בערבה: עם התארכות הסגרים והשבתה חלקית של המשק בגלל מגפת הקורונה, גדל מספר המשפחות המעוניינות לעבור לערבה ולהקים בית באחת ההרחבות ביישובים. צוותי הקליטה ביישובים עונים לפניית, מראיינים, מכוונים ומציגים את הערבה על מורכבותה לכל הפונים. הם השגרירים שלנו והם חולייה חשובה בצמיחתה של הערבה. עבודה רבה עוד לפנינו.

הבחירות לכנסת יתקיימו ב-23 במרץ והבחירות למועצה יתקיימו ב-6 באפריל, אני מאחלת לנו בחירות טובות. דלתי פתוחה.

אوسی וינטר

דוח שנת 2019 לתושב (הנתונים נכונים לחודש אוקטובר 2019)

עם סיום ביקורת משרד הפנים לשנת 2019, אני מתכבדת להגיש את תמצית הדוחות הכספיים לשנת 2019, לעיונכם. עינב דורי, גזברית

מאזן			נתוני ביצוע התקציב הרגיל					
2018	2019	נכסים	%	ביצוע 2018	%	ביצוע 2019	תקציב 2019	הכנסות
10,215	13,763	רכוש שוטף	69.68%	36,865	66.46%	34,036	34,361	הכנסות עצמיות
243	2,270	השקעות	18.18%	9,619	20.27%	10,383	9,915	השתת' משרד החינוך
2,553	3,363	השקעות לכיסוי קרנות מתקצבות ואחרות	4.53%	2,395	4.21%	2,157	2,315	השתת' משרד רווחה
-	-	גרעון מצטבר בתקציב הרגיל	1.70%	901	3.81%	1,949	803	השתת' משרדי ממשלה אחרים
-	-	גרעון סופי בתב"ר	5.91%	3,126	5.25%	2,687	2,146	מענקים ומלוות
3,549	3,329	גרעונות זמניים נטו בתב"ר	100%	52,906	100%	51,212	49,540	סה"כ
16,560	22,725	סה"כ	הוצאות					
2018	2019	התחייבויות	%	ביצוע 2018	100%	ביצוע 2019	תקציב 2019	
9,188	16,724	התחייבויות שוטפות	15.83%	8,369	17.16%	8,756	8,723	משכורות ושכר כללי
4,642	2,270	קרן לעבודות פיתוח ואחרות	49.07%	25,942	43.72%	22,307	21,781	פעולות אחרות
2,553	3,363	קרנות מתקצבות	4.27%	2,256	5.00%	2,551	2,714	שכר חינוך
177	368	עודף מצטבר בתקציב הרגיל	23.22%	12,273	24.96%	12,735	12,118	פעולות חינוך
		עודפים זמניים נטו בתב"ר	1.22%	645	1.45%	741	735	שכר רווחה
			3.91%	2,069	4.61%	2,354	1,939	פעולות רווחה
16,560	22,725	סה"כ	0.58%	304	0.68%	346	310	מימון
2018	2019	עומס מלוות לסוף שנה	1.90%	1,006	2.41%	1,231	1,220	פרעון מלוות
7,247	6,141		100%	52,864	100%	51,021	49,540	סה"כ
				42		191		עודף בשנת הדוח

דוח גביה וחייבים - ארנונה			כללי		נתוני ביצוע התקציב הבלתי רגיל		
2018	2019				2018	2019	
3,502	2,231	יתרת חוב לתחילת השנה	3,832	מספר תושבים שנה קודמת	-2,604	-3,549	עודף (גרעון) זמני לתחילת השנה
28,926	27,370	חיוב השנה	3,972	מספר תושבים (נכון לחודש אוקטובר 2019)	17,960	16,883	תקבולים במהלך השנה
-3,403	-3,542	הנחות ופטורים שניתנו	978	מספר משקי בית	18,905	16,663	תשלומים במהלך השנה
-	-	חובות מסופקים וחובות למחיקה	1,500,000	שטח שיפוט (דונם)	3,549	-3,329	עודף (גרעון) זמני לסוף השנה
29,025	26,059	סך לגביה	7	דירוג סוציאקונומי	2018	2019	
26,794	23,216	גביה בשנת הדוח				0%	% הגרעון הנצבר מההכנסה
2,231	2,843	יתרת חוב לסוף השנה			13.7%	11.99%	% עומס המלוות מההכנסה
587	604	חובות מסופקים וחובות למחיקה			17.37%	32.66%	% סך ההתחייבויות מההכנסה
2,818	3,447	סה"כ יתרות לסוף שנה כולל חובות מסופקים			13,795	12,845	הוצאה ממוצעת לנפש בש"ח
78%	59%	(* אחוז גביה מהפיגורים)			65	68	מספר משרות ממוצע
94%	92%	(* אחוז גביה מהשוטף)					
92%	89%	(* יחס הגביה לחוב הכולל)					
39	39	ממוצע ארנונה למגורים למ"ר					

תקציב הרשות אושר על ידי משרד הפנים

(* השיעורים מחושבים ללא חובות מסופקים וחובות למחיקה)

מנכ"ל

בוטלה תוכנית להקמת תחנה פוטו-וולטאית מדרום לאזור התעשייה

לאחר מאבק שניהלנו מול משרד האנרגיה הגענו לשמחתנו לתוצאה הרצויה - ביטול הקמתה של תחנת כוח סולארית מדרום לאזור התעשייה ספיר. בשנתיים האחרונות במסגרת תמ"א 41, קידם משרד האנרגיה תוכנית להקמת שדה פוטו-וולטאי על שטח של

כ-2000 דונם מדרום לאזור התעשייה בספיר. מדובר בהחלטה שהתקבלה בניגוד לאינטרס האזורי והסביבתי ופעלנו בכל הכוח על מנת לבטלה. לשמחתנו, הפעולות שלנו נשאו פרי והצלחנו לשכנע את מוסדות התכנון לבטל את יעוד השטח ואת התוכנית. תודה לרועי פטריק על הסיוע המשפטי והמקצועי שאפשר לשנות את ההחלטה. זהו הישג חשוב לכולנו.

בחירות לראשות המועצה: הבחירות יתקיימו ב-6 באפריל. בהמשך להתפטרותו של אייל בלום מראשות המועצה, משרד הפנים קבע את ההנחיות לקידום הליך הבחירות למועצה.

בתחילת החודש אישרה מליאת המועצה את מינוי ועדת הבחירות, ובתקופה הקרובה נמשיך ונפעל לקיים את הליך הנדרש. פנקס הבוחרים (הפנקס ובו רישום בעלי זכות הצבעה) יפורסם בקרוב ויועבר לידיעת הציבור.

לאחרונה, בסיוע של קק"ל, קידמה המועצה הקמה של גני שעשועים חדשים ביישובים. בימים אלה מסתיימות העבודות בגני השעשועים בחצבה ועידן. העבודות בגני בצוקים יושלמו בקרוב.

מור זילברשטיין
מנכ"ל ומנהל פיתוח

חינוך

סיכום מהצית ראשונה של שנת הלימודים

לפני קצת יותר מחודש נכנסתי לתפקיד ממלאת מקום מנהל מחלקת חינוך, נוסף על תפקידי כמנהלת הגיל הרך. בשלוש השנים שבהן אלעזר פויכטונגר כיהן כמנהל מחלקת חינוך, כיהנתי כסגניתו, כך שהעבודה אינה זרה לי. יחד עם זאת נדרשת למידה יומיומית והתאמות בעיקר בתקופה המאתגרת שבה אנו חיים. צוות המחלקה ואני ממשיכים לפעול לשמר את הקיים, לקדם פרויקטים מיוחדים ולהוביל תכניות עבודה עם צוות המנהלים. בתקופת הסגר הפעלנו מרכז יום - שמרטפייה - לילדי עובדים חיוניים, על פי ההגדרות של משרד הבריאות. השמרטפייה פעלה במתחם בית הספר בעזרת צוות הסייעות המסור של בית הספר.

בימים אלה נעה טלשיר מסיימת את תפקידה לאחר 7 שנות עבודה כקב"סית (קצינת ביקור סדיר) במועצה. נעה קידמה והקימה תוכניות ייחודיות ופעלה בשיתוף פעולה עם כל גורמי החינוך ועם תלמידים רבים. נעה פעלה במקצועיות, ברגישות ובהצלחה רבה. אנחנו מודים לנעה על עבודתה המסורה ומאחלים לה הצלחה גדולה.

הגיל הרך: גני הילדים היו סגורים בתקופת הסגר. הגננות שמרו על קשר עם הילדים באמצעות מפגשי זום ושיחות טלפון וסרטונים. הגננות הפעילו יצירתית כדי לשמור על מסגרת מסוימת ועל קשר עם הילדים שיאפשרו רצף חינוכי עד כמה שניתן. רבות מגננות הערבה הגיעו למרכז "כמה שצריך" בהובלת גילי פיינר ויצרו ערכות פעילות וחג יצירתיות במיוחד לילדי הגן.

בית ספר היסודי: בימים של שגרה, אנו נפגשים עם התלמידים בט"ו בשבט, בתום מחצית השנה, ומשוחחים איתם על הצמיחה שעשו. השנה המציאות שונה, אופן הלימוד, דרכי ההוראה המרחב החברתי כיתתי - הכול שונה. תוכניות הלמידה נבנו באופן המאפשר למידה והתקדמות בתוכנית מתוך הבנה שהמציאות הנוכחית יכולה להימשך. לצד תוכניות הלימוד המוכרות בנינו יחד עם צוות בית הספר, ההורים והקהילה תוכנית העשרה מגוונת. שתי יוזמות העשרה נבנו כך:

"מה במשבצת?" יום למידה שכלל קורסי בחירה מגוונים ואפשר לתלמידים משכבות וכיתות שונות להיפגש ללמידה משותפת. המורים העבירו יום למידה מתחומי הידע והעניין שלהם באופן מותאם ומונגש. כך נוצר יום למידה חוויתי שאפשר לכל תלמיד ותלמידה לבנות לעצמם את תוכנית הלימודים מתחומים המעניינים אותם. במסגרת זו לימדו ד"ר יעל

ניסים - וטרינרית, אלון יפת - שופט כדורגל דיבר על מנהיגות, גיל לחוביצר דיבר על הקשר בין מטוסים לציפורים, נועה ורונה מנור לימדו על אפייה וענת מורגן לימדה תנועה.

"קורסי הבחירה של החווה החקלאית - בוסתן שיטים" בניהולו של עודד קינן. צוות החווה יצר תוכנית העשרה מגוונת ומקצועית לכל שכבות הגיל. הלמידה בקורסים שילבה תכנים ופעילויות גם דרך מסך המחשב והפכה את חווית הלמידה למעניינת ומיוחדת מאוד. הקורסים כללו שיעורים על האפשרויות הקיימות להישרדות בטבע באמצעות צמחים והיכרות עם הסביבה בהנחיית רן מעוז ועידו הרפז; שמירה על חיות הבר, על חיות מיוחדות

ערכת יצירה ממרכז כמה שצריך צילום: היא לי בלוך

תעודת זכייה לסרט "זאב, זאב"

מדע, חקלאות וסביבה. בחודשים האחרונים יחד עם כ-100 חברים מהקהילה בערבה ובהובלתן של הילה אלבו, מימי רון, נטע אור ורבקה אופנבך הקמנו את "הגינה בואדי". זהו מיזם בוטני, מדעי וקהילתי ראשון מסוגו שבו הקהילה מסייעת לטובי הבוטנאים לגדל את צמחי המדבר ולקיים גינון טבעי ומקומי ובפיתוח חיים בני קיימה בערבה. בנוסף הקמנו יחד עם סטודיו "שוקילי" את "בית הספר למיחדוש" - סדנת עץ שהופכת זבל לזהב. פרויקטים אלו מתווספים לפעילות השוטפת שלנו - פרויקט "אמץ שיטה", פיתוח חממה אקופונית והידרופונית והקמת חממת תבלינים וצמחי מרפא. כל זה במקביל לפעילות של צוות "בוסתן שיטים" והפיתוחים במרכז המייקרים Make Arava והמעבדה המדעית. בהמשך לכל אלה, אנו מתחילים בפיתוח פרויקט מדעי קהילתי חדשני בנושא "תמרי הבר בערבה", ממשיכים במיזם המיקרוביום של צמחי ישראל יחד עם מכון ויצמן ומכון דוידסון לחינוך מדעי, משפצים עם תלמידים את כיתת האומנות הסביבתית ופותחים במיזם ניטור אקולוגי קהילתי שיפעל בשנת 2021.

אפרת שחר, ממלאת מקום מנהל מחלקת חינוך וצוות המנהלים

של נעה טלשיר ובעזרת חניכי מכינת ערבה שהתגייסו להשגיח ביישובים. תודה על העזרה ליישובים, למכניסטים ובעיקר לנעה שריכזה את הפרויקט. לאחר שהגיע האישור המיוחל לקיים בחינות מתכונת ובגרויות בביה"ס, ההיערכות השתנתה וכעת רק נותר לאחל לכולם הצלחה בבחינות.

הסרט "זאב, זאב" שהופק ע"י תלמידי ביה"ס שיטים דרכא, זכה במקום ראשון בתחרות יצירה צעירה. הסרט שהופק במסגרת פרויקט גמר 5 יח"ל במגמת קולנוע וטלוויזיה בשיאם של ימי הקורונה, הוגש לתחרות היצירה הצעירה שנערכת בכל שנה בין מגמות הקולנוע בארץ. בתחרות משתתפות עשרות יצירות מרחבי הארץ. השנה התחרות הייתה מקוונת והסרט זכה במקום הראשון בין הסרטים העלילתיים. הסרט הופק על ידי ליסה שפירא, תמר דהן ואורי אורן, (תלמידי י"ב בשנה שעברה) בהנחיה ובהדרכה של המורים מומי קריף ומירב אידלסון גולדנברג אשר מובילים בבית הספר את מגמת קולנוע וטלוויזיה. אנו גאים בתלמידים המוכשרים ובמורים המקצועיים והמסורים.

חממת הערבה: למרות (ויש האומרים בזכות) הקורונה, "חממת הערבה" ממשיכה בקידום המיזמים הקהילתיים והחינוכיים בנושאי

ונדירות בערבה בהנחיית רחלי ברדו ועודד קינן; וקורס "אנרגיות טובות" להיכרות עם האנרגיות הנמצאות בעולם מסביבנו בהנחיית עדיאל קדוש ועינת מררי.

ימי הסגר והלמידה מרחוק דרשו מכולנו לגייס כוחות גדולים. שיתוף הפעולה של ההורים בתקופה הזו מעורר הערכה. תודה לצוות החינוכי שלמד את הקצב הנכון ללמידה, את האופן שבו אפשר ליצור קשר אישי חם ואוהב גם מרחוק עם כל התלמידים ולכל הצרכים.

בית הספר התיכון: את מבנה שנת הלימודים התאמנו לתקופה שבה אנו נמצאים, וכחלק מהאילוצים קיימנו יום הורים "בזום" ודחינו את מועד חלוקת תעודות המחצית לאמצע פברואר.

בט"ו בשבט קיימנו חידון לחטה"ב וערב צוות מיוחד ונעים בזום. המורים יצרו ימי שיא ושיעורים ייחודיים המתאימים לרוח התקופה כמו: מדעי המוח, ציון יום החלל, דיבייט באנגלית וקורס שלימד כיצד ללמוד. כל תלמידי בית הספר ביקרו בסיום מודרך במוזיאון בית טרזין במסגרת יום השואה הבינלאומי.

תלמידי שכבת י"ב נמצאים בעיצומן של בחינות המתכונת ובגרויות החורף. נערכנו לקיים את הבחינות ביישובים בהובלתה

קרן גוראון העניקה לבר טריפלר, תלמידת תיכון שיטים-דרכא ממושב עין יהב, מלגת הצטיינות. **צילום:** שירי רותם הקרן פועלת בערבה 11 שנים ומעניקה מדי שנה מלגות לתלמידים וסטודנטים מצטיינים על עבודות בתחומי החקלאות והסביבה בערבה. בר לקחה חלק במחקר העוסק בהשפעות של העשרה בנוטרייטים על הגדילה והחיות של יצורים חד תאים ימיים ויחסי הגומלין שלהם עם מיקרו-אצות החיות בתוכם. תודה לקרן גוראון ששמה לנגד עיניה את המחקר והחוקרים בערבה ומסייעת לקידוםם וברכות לבר על הצטיינותה.

פברואר יוצא מן הכלל

צילום: רומן מורדוכוביץ'

פעילות בחגיגת הטיולים

על ההזדמנויות להוביל עשייה משמעותית בקרב בני הנוער.

חגיגת טיולים: השנה התקיימה "חגיגת הטיולים" בנחל צופר מתחת לצוקים. בהתאם למגבלות הקורונה, נבנה אירוע בקבוצות קטנות. למעלה מ-300 משתתפים טיילו במסלולי טיול יפים ולא מוכרים והשתתפו בסדנאות חווייתיות בוואדי: יצירת דחלילון במבוק, ראש דשא, פעילות במעגל תיפוף ירוק, משחקי אתגר ועוד. ילדי חוגי הסיירות יצאו לטיולי ניווט מנחל שפן לצוקים, הגיל השלישי השתתפו בשיעור ג'ירו בטבע, ובסדנה של הליכה מדידטיבית. תודה לכל השותפים: ביס"ש חצבה, עמותת דרך לוטן, חוגי סיירות וצוות מרכז קהילה ערבה, על יצירת אירוע קהילתי משמח באוויר הפתוח אחרי תקופת סגר ארוכה מדי.

אנו מחפשים כל הזדמנות להחזיר לפעילות כל תחום אפשרי. הפעילות לגיל השלישי נמשכת כסדרה, כך גם פעילות של קבוצות ייחודיות למניעת מצבי סיכון, קבוצות הממוקדות בהכנה לבגרות במחול ובמוזיקה. בעת האחרונה חזרו אט אט לפעול קבוצות נוספות, בתקווה שהפעם נשמור על רצף פעילות ועשייה מבורכת עד סוף השנה.

אילת להב ביגר
מנהלת מרכז קהילה ערבה

ויאפשר לכולם איכות חיים מטיבה ושילוב הולם במעגלי החיים כאן אצלנו בערבה.

נוער ערבה מתנדב: פעילות הנוער האזורית מתמקדת בעת האחרונה במבצעי התנדבות. שכבות ז-ח השתתפו במבצע "ניקיון למיליון" בשטחים פתוחים ובשמורות טבע סביב היישובים. המבצע התקיים במסגרת התוכנית הארצית לניקיון המרחב הציבורי, בארגון משולב של היחידה הסביבתית במועצה, רשות הטבע והגנים, ביס"ש חצבה, בית ספר תיכון ומחלקת הנוער. שכבת ט' ארגנה איסוף ואריזת משלוחי מנות לרגל חג הפורים לחיילים בודדים. מועצת הנוער האזורית ארגנה משלוחי מנות למשפחות נזקקות באילת. אנחנו שמחים

ביוזמת החברה למתנ"סים מוקדש חודש פברואר ברחבי הארץ לקידום השתלבותם של אנשים בעלי מוגבלויות בקהילה, תחת הכותרת "פברואר יוצא מן הכלל". בערבה התקיימו החודש פעילויות המעודדות שילוב, לכל הגילים, היכרות ושיתופות של ילדים ושל אנשים בעלי מוגבלות ומשפחותיהם בקהילה. ביוזמת מרכז הצעירים התקיים מופע סטנד אפ ביוגרפי עם השחקנית בת אל בורנשטיין שסיפרה על הדרך האישית שלה להגשמה עצמית. המופע התקיים בשיתוף מרכז הצעירים של חבל אילות - שיתוף פעולה מוצלח שאנחנו מקווים שיימשך. במהלך החודש התקיימו ביישובים פעולות נוער על סובלנות, שילוב ושוויון הזדמנויות. ילדי הגיל הרך צפו אונליין בהצגה "לציונה יש כנף אחת" העוסקת בניצחון על מגבלה פיזית ונפשית, ע"פ ספרו של נועם חורב. המבוגרים הוזמנו לצפות בסרט "את לי לילה", ולשוחח עם השחקנית הראשי לירון בן שלוש. גולת הכותרת של "פברואר יוצא מן הכלל" בערבה הייתה צילום של סרטונים המבוססים על תוכנית הטלוויזיה "סליחה על השאלה". בתוכנית השתתפו הורים לילדים בעלי צרכים מיוחדים המתגוררים בערבה והסכימו להיחשף ולענות על שאלות שהוצגו להן על ההתמודדות, הסטיגמות, הרגעים הטובים והמאתגרים. למי שהחמיץ, הסרטון נמצא בדף הפייסבוק של מרכז קהילה ערבה. אנחנו מקווים שהמענה לילדים ואנשים בעלי צרכים מיוחדים בערבה יתרחב ויתפתח,

צילום: אלירז דאי

סט הצילומים "סליחה על השאלה"

בריאות וגיל שלישי

הערבה מתחסנת

עם הגעת החיסונים לארץ והתחלת מבצע חיסון האוכלוסייה, פעלנו בשיתוף "שירותי בריאות כללית" ולשכת הבריאות המחוזית כדי לאפשר לתושבי הערבה להתחסן בערבה. ביום שלישי, 3/1/21, התחלנו במבצע לוגיסטי רחב של חיסונים במרפאת ספיר. מאז, בכל שבוע, התקיימו ימי חיסון מרוכזים במטרה להגיע למצב שבו מרבית התושבים בערבה יחוסנו ויהיו מוגנים מפני נגיף הקורונה. הבאת החיסונים לערבה דרשה התגייסות והתארגנות גדולה של המחוז בקופ"ח כללית ושל הצוות הרפואי ממרפאות הערבה. התארגנות לוגיסטית זו כללה פתרונות שינוע ואחסון לחיסונים, התגייסות כוח-אדם לחיסון ולניהול הרישום והמנהלות הכרוכות בכך, רישום בזמן אמת של כמות החיסונים ומועדי החיסון. כל אלה הגיעו לשיא ביום חמישי, 4/2, בו הצלחנו להיערך מ"עכשיו לעכשיו" לחיסון העובדים הזרים והמשתלמים מהיישובים. מבצע מרגש ויוצא דופן זה התקיים הודות להתארגנות המהירה ושיתוף הפעולה בין מחלקות המועצה: בריאות, ועדה חקלאית ומרכז משתלמים יחד עם הנהלת המועצה והחברה לפיתוח. תודה גדולה והערכה רבה מגיעה לצוות הרפואה המקומי על הנכונות והמסירות של האחיות,

חיסונים בערבה

צילום: ד"ר שי וולף

מהלכים לגיוס איש מקצוע אשר יבחר לחיות בערבה ולהיות חלק מחיי הקהילה והצוות הרפואי האזורי. המהלכים נעשים במספר מישורים: פרסום באמצעים מקוונים, סרטוני תדמית וגיוס עובדים, קבוצות וארגוני רפואה, בתי ספר לרפואה וגם דרך תושבים ומכרים. נשמח מאוד לסיוע בהפצת המשרה גם דרך היישובים והתושבים עצמם.

פעילות ומפגשי מועדון מופ"ת בצל הסגר השלישי

לשמחתנו הרבה, הפעילות החברתית והתרבותית לגיל השלישי במסגרת מועדון מופ"ת קיבלה החרגה מיוחדת והמשיכה להתקיים ולפעול גם בימי הסגר השלישי. הוותיקים הגיעו למרכז הקהילה למגוון פעילויות ומפגשים של העשרה, התעמלות, אומנות ודעת שלושה ימים בשבוע, נהנו מארוחה חמה של "המטבח" ומפגש חברתי חיוני. לציון חג האילנות - ט"ו בשבט, הענקנו שי אישי של תשומת לב לכל תושב בגיל 65 ומעלה. אנו מקווים שנוכל להמשיך להיפגש ולפעול על-אף המגבלות, ולשמר את הקשר עם הוותיקים שהוא חיוני וחשוב תמיד, ובימים אלה בעיקר.

עירית שחר

מנהלת מחלקת גיל שלישי ובריאות

הרופאים והמזכירות, אשר יום יום, במשך תקופה ארוכה עושים מעל ומעבר למען הבריאות של כולנו. תודה רבה!

חיפוש רופא/ת משפחה לערבה: בחודש יולי הקרוב, ד"ר אודי הר-שמש יוצא לגמלאות ומסיים את עבודתו בערבה. לקראת שינוי זה התחלנו לפעול מול שירותי בריאות כללית לאיתור רופא/ת משפחה שיחליפו את ד"ר אודי בעבודתו, לצד ד"ר שי וולף שנכנסה לעבודה עם יציאתו של ד"ר מיכאל רבקיין לגמלאות. אנו מובילים בשיתוף הכללית

שי ט"ו בשבט לבנות ובני הגיל השלישי

צילום: לוטם שלדיקס

זהירות גבול לפניכם!

בחודשים האחרונים אירעו שני אירועים שבהם בני נוער מהאזור חצו את דרך הטשטוש ליד ג'אבל חופירה ממזרח לעין יהב. בשני האירועים זוהה מעבר הגבול על ידי הצבא הירדני שהודיע על כך לצה"ל. חשוב להבין: הירדנים לא זיהו בני נוער אלא ניסיון חדירה לשטחם. למזלנו לא נפתחה אש. כוחות צה"ל הוקפצו למקום וטיפולו באירוע.

אנו מבקשים מההורים בכל לשון של בקשה לתדרך את בני הנוער. אין לאף אחד מה לחפש באזור הגבול. זה מסוכן ועלול לסכן את המעורבים ויש בכך פוטנציאל התדרדרות מידי וקיצוני.

מן הצד השני של הגבול אירעו לאחרונה

מספר ניסיונות חדירה מירדן לשטח ישראל. צה"ל משקיע מאמצים רבים בסיכול החדירות, באמצעים טכנולוגיים ומודיעיניים. צה"ל מקיים שגרת פעילות וסיכול בתיאום עם הרבש"צים ביישובים.

כיבוי אש: בשעה טובה נפתח לאחרונה קורס מתנדבי כבאות. בקורס משתתפים 20 מתנדבים שיעברו הכשרה במגוון תחומי כיבוי דלקות וחילוץ לכודים. כוח מתנדבי כבאות מיומן באזור יוצר מכפיל כוח בנוסף לצוות הכבאים הקבוע והמקצועי הפועל על בסיס קבוע ונמצא בכוננות בתחנה בספיר.

יחידת חילוץ ערבה: יחידת חילוץ ערבה פעלה בשנת 2020 ב-60 אירועי חילוץ ובהם חילצה 238 מטיילים. בנוסף לחילוצים, מתנדבי היחידה מקיימים שגרת אימונים רצופה על מנת לשמר את המיומנות האישית והיחידתית. בשנה החולפת, במהלך הסגרים, פעילות היחידה

חילוץ מנחל פרס צילום: באדיבות יחידת חילוץ ערבה

הייתה "רגועה" יחסית, אולם בתקופות שבין הסגרים הייתה עלייה משמעותית במספר החילוצים והעומס על המתנדבים היה גדול.

**אורי לב
קב"ט**

הגבול קרוב אלינו, שימו לב!

גם כשאין גדר - יש גבול.

לכל אורך הגבול, גם במקומות בהם אין גדר ושילוט, עוברת דרך טשטוש שאותה אין לעבור

החברה לפיתוח ובניין הערבה

פורסם מכרז לפיתוח מגרשים בצופר

החודש פורסם מכרז לפיתוח תשתיות מגרשי מגורים במושב צופר. המכרז כולל פיתוח 18 נחלות חקלאיות ו-24 מגרשי הרחבה קהילתית. עד עתה נקלטו בצופר 14 משפחות במסגרת

הקליטה החקלאית. במושב פארן, העבודות לפיתוח חלקות א' לנחלות חקלאיות ולמגרשים בהרחבה קהילתית מתקדמות בהתאם לתוכנית העבודה. 24 משפחות סיימו את הליך החתימה על חוזי פיתוח (נחלות חקלאיות). פיתוח התשתיות בצופר משלים את תוכנית

פיתוח מגרשי המגורים בנחלות חקלאיות ובהרחבות קהילתיות ביישובים. הפיתוח החל בשנת 2015 ביישוב ספיר ובהרחבה קהילתית במושב עין יהב וכולל כ-400 מגרשים מגורים. עד היום שווקו מהם כ-130 מגרשים.

נעמי בקר
מנכ"לית

תיירות

סופי שבוע קולינאריים "מהחממה לצלחת"

בתאריכים 4-6/3, 11-13/3, יתקיימו בערבה סופי שבוע קולינאריים "מהחממה לצלחת". בכל אחד מהם תתקיים פעילות שיא שבמהלכה יוקמו מטבחי פופ-אפ במספר מקומות (חממות, בתי אריזה, חוות בין השיטין, "מלא הטנא", גן ירק ואחרים). בכלום, החממה היא מקום האירוח. שפים ידועים (נדב ודניאל, דור ונגר ואחרים) יערכו סדנאות אוכל מגוונות (פויקה בשטח, בישול תאילנדי ועוד...) במתחמים.

ניתן להירשם למגוון סיורים חקלאיים / קטיף עצמי / סדנאות פויקה ושקשוקה בחממות ולסדנאות שפים במתחמי התיירות בערבה. ביום שישי יתקיים אירוע מרכזי בפארק ספיר שבמהלכו יפעלו מספר "פודטראקס", יהיו הופעות, מוזיקה ושירה בציבור. בשני סופי השבוע תתאפשר לינת קמפינג בפארק ספיר. האירועים יתקיימו בחסות ובתמיכה של קרן מיראז' המקדמת תיירות חקלאית, בשיתוף עם ארגון השומר החדש, והם יפורסמו על ידי יחסי ציבור של המועצה, תיירות ערבה וארגון השומר החדש.

מרב עמית
מנהלת תיירות ערבה

צילום: באדיבות רונית אלעזרי ארוחת בוקר בגן ירק

מרכז המשתלמים

הפיכה צבאית במיאנמר

הפיכה צבאית במיאנמר תפסה את הסטודנטים ממיאנמר בהפתעה ובמציאות חדשה ועגומה. הצבא המיאנמרי ביצע הפיכה צבאית ולקח לידי את השליטה במדינה. בשנים האחרונות צעדה מיאנמר לקראת דמוקרטיה, מגמה שהפיחה בדור הצעיר תקווה גדולה. ההפיכה הצבאית טרפה עבורם את הקלפים. בשל ניתוק של אמצעי התקשורת, המשתלמים בערבה לא הצליחו ליצור קשר עם משפחותיהם והצטרפו להפגנת מחאה מול משרדי האו"ם בתל-אביב. אנו תומכים בסטודנטים ועוזרים ככל שניתן.

קורס מקוון ל"פיתוח קהילתי והובלת שינוי": בתמיכת JNF ארה"ב ובמסגרת שיתוף הפעולה בין אוניברסיטת אריזונה, המועצה האזורית הערבה התיכונה וחבל איילות נפתח קורס שבו משתתפים 23 סטודנטים מקניה. הסטודנטים המשתתפים בתוכנית יהיו שותפים לתוכניות רחבה לפיתוח מיזמים בתחום החקלאות בקניה. **יזמות חקלאית - שנה שנייה:** לאור הצלחת פיילוט המיזם לפיתוח יזמות חקלאית שהתקיים בשנה שעברה בתמיכתה של משפחת דין ו-JNF ארה"ב, פורסם לאחרונה "קול קורא" להשתתפות בפרויקט בשנת 2021. במסגרת הקול קורא הוזמנו סטודנטים להגיש הצעות למיזמים חקלאיים. 99 הצעות הוגשו עם

רעיונות חדשניים ופורצי דרך. בשנה הקרובה יחולקו 10 מלגות.

תוכנית סטודנט מצטיין חודשי: בזכות תרומה נדיבה של ארגון ROTARY CLUB מבוורלי הילס, קליפורניה, פתחנו את תוכנית "סטודנט מצטיין חודשי". במסגרת התוכנית יעניק מרכז המשתלמים בכל חודש מחשב נייד לסטודנט מצטיין. בחירת הסטודנטים הזוכים נעשית גם בשיתוף החקלאים אשר מעבירים משוב חודשי לסטודנטים הלומדים במשקם.

חני ארנון
מנהלת מרכז משתלמים

קליקה ערבה

נפתחה תוכנית "המאיץ העסקי"

בימים אלה מתחילה לפעול תוכנית "המאיץ העסקי" - תוכנית הדגל של קליקה ערבה. זוהי תוכנית מעשית שמובילה את בעל העסק, צעד אחר צעד, כדי להשיג את המטרות שהציב, לחזק ולקדם את העסק. התוכנית זכתה להצלחה

רבה במועצות השכנות ואנו בטוחים שהיא תצליח לעשות שינוי משמעותי גם לעסקים בערבה. המאיץ פועל המסגרת קליקה ערבה תיכונה ומנחה אותו נדב בנג'ו - הבעלים של חברת "עצמאות עסקית".

כחלק מתהליך הפיתוח הכלכלי בערבה, סיירו באזור מנהלי קרנות הון סיכון, יזמי הייטק ומנהלים בכירים מהמשק הישראלי, במטרה

מור ממן
מנהלת פיתוח עסקי

אינטרנט ערבה

אישורי תושבות ושירותים מקוונים

במסגרת השירותים המקוונים הניתנים לתושבים עלתה לאתר המועצה גם האפשרות להגיש בקשות לאישורי תושבות. ההגשה פשוטה ונוחה וחוסכת ניירת והתרוצצות. באתר המועצה ניתן להגיש את טופס הבקשה ולצרף אליו את הקבצים הנדרשים. הבקשה מועברת ישירות למחלקת הגבייה.

במידה שנדרשות השלמות, העדכון מועבר לתושב לצורך השלמה, ולאחר מכן האישור החתום נשלח במייל. מאז שהמערכת עלתה לאתר למדנו מהתגובות, טיפלנו בתקלות ושיפרנו את התהליך. התושבים המשתמשים במערכת מוזמנים לדווח על כל תקלה או הצעה לשיפור. התגובות נלמדות ובמידת הצורך אף מיושמות.

תזכורת: גם בקשה להפקת כרטיס ערבה (להנחות באילת) ניתן להגיש היום בצורה דיגיטלית.

איך מגיעים לטפסים?

אתר הערבה < שירותי המועצה > הנפקת אישור תושבות, כרטיס ערבה מקוון הכתובת הישירה של אישור תושבות:
www.arava.co.il/toshvot

גילה טל

מנהלת אינטרנט ערבה

הערבה. באתי, התאהבתי.

בואו לבנות את הבית שלכם בקהילת הערבה

מגרשים בגודל חצי דונם עד דונם

החל מ - 150,000 ₪ בלבד!

www.arava.co.il/90 | ערבה | הרחבות קהילתיות ביישובי הערבה

לפרטים 052-3666418 | yonatan@arava.co.il

שירותים חברתיים

תוכניות חדשות והגדלת צוות

בתחילת פברואר התחילה לפעול תוכנית ארצית לנוער מטעם משרד הרווחה - תוכנית "רואים אותך". מטרת התוכנית היא לתת מענה לשוטטות של בני נוער בלילות בתקופת הקורונה, על מנת לצמצם ככל הניתן התנהגויות סיכון. במסגרת התוכנית, צוות מדריכים יוצא בלילות למוקדי פעילות הנוער, יוצר עם בני הנוער קשר ישיר, ומציע שיח ותמיכה. בערבה פועלים במסגרת התוכנית שלושה מדריכים היוצאים שני לילות בשבוע למוקדים ביישובי הערבה. הפעילות מונחית ומלווה על ידי עו"ס להב"ה סתיו קרטגינר מהמחלקה לשירותים חברתיים ערבה.

בראשית ינואר הצטרפו לצוות המחלקה שתי עובדות סוציאליות חדשות. הן יובילו תוכניות חדשות שהחלו לפעול בערבה:

עו"ס רינת גולן מובילה את תוכנית ית"ד המיועדת לצעירים בני 18-25. טווח גילים זה מעלה לא אחת שאלות לגבי בחירת כיוון בחיים והחלטות שיש לקבל. התוכנית מציעה ייעוץ ותמיכה. צעירים המעוניינים לקבל מענה להתלבטויות המאפיינות גיל זה, מוזמנים לפנות בטלפון 08-6592233. עו"ס גלי שפי הצטרפה לצוות המחלקה כרכזת "פיתוח מענים לאזרחים הוותיקים" באזור. אחד הלקחים מתקופת הקורונה הוא שהאוכלוסייה המבוגרת זקוקה למענים המותאמים לה, ולשם כך נדרשת יצירתיות רבה באזור שלנו. גלי שפי מצטרפת לעו"ס אזרחים ותיקים ציפי אמבר המובילה את התחום. המחלקה תמשיך לפתח את המענים המתאימים בתחום הפרט והקהילה כדי שוותיקי הערבה יוכלו לבחור להזדקן בביתם בכבוד.

ביקור המשנה למנכ"ל משרד הרווחה: בינואר ביקר בערבה המשנה למנכ"ל משרד הרווחה -

מר אבי מוטולה. מר מוטולה התרשם מהפעילות הרבה ומהיצירתיות הנדרשת כדי לפתח שירותי רווחה מקצועיים בערבה. רשמיו מהביקור הפיחו בצוות רוח טובה של עשייה ותקווה. כמעט שנה חלפה מאז שהקורונה הגיעה לישראל ולערבה. אנחנו חיים חיה בשנה האחרונה בתנאים של משבר מתמשך. הקורונה משפיעה עלינו גם אם לא תמיד נודה בכך. קהילת הערבה מתחסנת בקצב מואץ והלוואי שמהלך זה יוביל ליציאה מהמצב אליו התרגלנו, עד אז, עלינו להכיר בקושי ולמצוא את התקווה. צוות המחלקה לשירותים חברתיים רואה את התקווה ביצירתיות ובחדשנות, במפגש ובקשר הבין-אישי. אנו פתוחים לרעיונות ומחשבות שלכם בנושא ונשמח לקיים סיעור מוחות ולנסות להוביל עוד ועוד מענים ותקווה לכולנו.

דורית לוביש

מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים

הוועדה חקלאית

מבצע היסוני קורונה לעובדים בערבה

בשבוע הראשון של פברואר, בהתרעה קצרה מאוד, הצלחנו להוציא לפועל מבצע לחיסון עובדים זרים ומשתלמים בערבה. מאז החל מהלך החיסון בישראל, פעלנו באופן רצוף עם משרד הבריאות על מנת להקצות מנות חיסון עבור העובדים הזרים והמשתלמים החיים איתנו ומהווים חלק בלתי נפרד מקהילת הערבה. בתחילת פברואר הצלחנו להוביל יחד עם מחוז דרום של קופת החולים כללית למהלך שיאפשר את חיסון העובדים. המבצע שאמור היה להתחיל באמצע פברואר ולהיפרס על פני כמה ימים, התקיים בהתראה קצרה מאוד. במשך 5 שעות התחסנו 2,112 עובדים זרים ומשתלמים בשני מוקדי חיסון, אחד בחצבה והשני בספיר. כדי להצליח להוציא את המבצע לפועל בלוח הזמנים הדחוק וכדי לתת מענה טוב ככל האפשר, צוות הרפואה האזורי המסור שלנו קיבל תגבורת ממחוז

צילום: נדב אילון

תור לחיסון עובדים במרפאת חצבה

ללא היסוס. יישר כוח! ותודה לכל השותפים להצלחת המבצע.

קרן בונה טרה: נציגי הקרן מגיעים לסיור בערבה לבחינת בקשות התמיכה שהוגשו לקול הקורא בנובמבר החולף. בהמשך לסיור תתקבל ההחלטה של הקרן על הענקת המענקים לפרויקטים הנבחרים.

אורן קורין

י"ר הוועדה החקלאית

דרום של קופת חולים. כשבוע לאחר מכן התקיים מבצע השלמה לחיסון כלל העובדים והמשתלמים בערבה. המבצע החשוב התאפשר הודות להתגייסות החשובה של מחוז דרום של קופת חולים כללית, העומדת בראשו חדווה אמונה והצוות המקצועי שלה. תודה רבה לצוות המועצה על עבודת צוות משותפת בניהול המבצע, לעיריית שחר רווה מנהלת הבריאות במועצה על התיאום המקצועי ולצוות הרפואי בערבה על התגייסותו המיידית

נמשך פיתוח הנחלות והמגרשים ביישובים

הפרויקטים לפיתוח תשתיות למגרשים ביישובים עידן וצוקים נמשכים. בעידן מפותחות 31 נחלות חדשות והעבודה מבוצעת על ידי

החברה לפיתוח הערבה. בצוקים מתבצעות העבודות לפיתוח 57 מגרשים נוספים על ידי משרד השיכון והבינוי. בחודש ינואר התחילו בפארן עבודות הפיתוח של 65 מגרשים (38 נחלות ו-27 יחידות בהרחבה). הפרויקט מבוצע על ידי החברה לפיתוח וצפוי להסתיים במחצית השנייה של שנת 2022. החברה לפיתוח פרסמה מכרז לפיתוח 18 נחלות ו-24

יחידות מגרשים בהרחבה של מושב צופר. בתוך כך, כפי שפורסם בגיליון הקודם, הוועדה המקומית עברה לתהליך הפקת היתרים באופן מקוון. ללא נייר. בתקוה שהתהליך יוטמע במהירות ובנוחות לטובת איכות הטיפול, יעילותו ולטובת הסביבה.

כרמל הר-גמליאל
מהנדסת המועצה

רשות הניקוז

נמשכות עבודות השיקום

בשנה החולפת רשות הניקוז פועלת באופן עקבי ושיטתי לשיקום נזקי אירוע הזרימה שהתחולל ב-14 במרץ 2020 והוגדר כאסון טבע. העבודות כוללות בניית סוללת מגן ושיקום של הכשרות חקלאיות בפארן, ביצוע עבודות דיפון בגדות נחל ערבה והגנה על מעבר חצבה. אלו עבודות ברמת מורכבות וסיכון הנובעות מכך שנחל ערבה הוא שטח חשוך במיקושו. בשל כך העבודות נעשות בליווי צוותים מיוחדים ודורשות תכנון וביצוע בקפדנות וזהירות יתרה.

עם תום שנת 2020 ערכנו סיכומים וריכזנו את נתוני המים בשנה החולפת: הקצבת המים האזורית לחקלאות עומדת על 42,432,200 מ"ק לשנה. 99% מההקצבה נוצלו והם 41,879,883 מ"ק לעומת 96% בשנת 2019. בערבה יש 614 משקים פעילים, והצריכה הממוצעת למשק עומדת על 68,208 מ"ק. איכות מים ממוצעת במושבים 2795EC והיא ללא שינוי משמעותי משנת 2019.

גיל סלוין
מנכ"ל

צילום: באדיבות רשות ניקוז ערבה

עבודות לשיקום מעבר נחל ערבה ליד חצבה

היחידה הסביבתית

רט"ג 500 - פרויקט ניקיון השטחים הפתוחים בערבה

רשות הטבע והגנים (רט"ג) והיחידה הסביבתית מקיימות ברחבי הערבה פרויקט ניקיון שיתקיים עד יוני 2021. 6 עובדים מטעם רט"ג מובילים את הפעילות בדגש על ניקיון שטחים פתוחים סביב החלקות החקלאיות. עד כה בוצע ניקיון של פסולת במספר אתרים:

- סביב החלקות החקלאיות של עין יהב לכיוון שמורת שיזף
- סביב החלקות החקלאיות המערביות של מושב פארן לכיוון נחל פארן
- אזור נחל גדרון
- אזור החלקות החקלאיות של מושב עידן לכיוון קול אמריקה ועידן 1
- חניון הזיל ליד עין יהב

במהלך פברואר שכבת ז-ח יצאו ליום ניקיון בהובלת המד"בים היישוביים, בסיוע רכז נוער של מרכז קהילה ומחלקת חינוך. בחודש מרץ ישתתפו המכנינות וחילי בסיס חטמ"ר ספיר בפעילות נוספת. בהמשך צפוי להתקיים יום ניקיון עם גני הילדים. הפרויקט מתבסס על שיתופי פעולה בקהילה, בכלל זה עזרה במבצעי הניקיון, עזרה לוגיסטית הכוללת הובלה של המתנדבים ופינוי שקיות בסוף יום איסוף. מועדי ימי הניקיון הבאים יפורסמו באתר המועצה ובוואטסאפ ביישובים, נשמח מאוד בהשתתפותכם! לתיאום השתתפות ניתן לפנות אל רכזי איכות הסביבה ביישובים או אליי.

מיכל אסיף

מנהלת היחידה הסביבתית

המרכז לחקר שטפונות במדבר

רשות ניקוז ונחלים ערבה, רשות ניקוז ים המלח ומו"פ מדבר וים המלח הקימו לפני כשנתיים את המרכז לחקר שטפונות במדבר (מלש"ב), במטרה להעמיק את הידע הקשור בתופעת השיטפונות במדבר והשלכותיה על הקיום והתשתיות במרחב בעזרת מחקר רחב ארוך טווח וניטור שוטף. המלש"ב מאגד בתוכו הידרולוגים ועוזרי מחקר הפועלים בשלוחות מו"פ מדבר וים המלח.

המחקרים המבוצעים במסגרת המלש"ב מתרכזים בכל אגני הניקוז הגדולים באזור הדרום, ממצפה רמון במערב, ים המלח בצפון,

מהערבה התיכונה והדרומית ועד לעיר אילת בדרום. לשיטפונות אין הבחנה בין גבולות גיאוגרפיים, מועצות אזוריות, כבישים או תשתיות ולכן מחקר אינטר-דיסציפלינארי הוא חשוב ומעניין. שיתוף פעולה בין כל בעלי העניין ובהם רשויות הניקוז ערבה ואילת וים המלח, רשות המים, אוניברסיטאות, משרד החקלאות ורשות הטבע והגנים הינו קריטי במחקר שיטפונות באזורנו. כחלק מפעילות המלש"ב מתבצע ניטור מדי גשם זעירים (מג"ז) והוא מנוהל על ידי מיכה סילבר מרשות ניקוז ערבה ואילת משנת 2011. את הנתונים שנאספו ניתן לראות באתר הגשם של רשות הניקוז www.nikuzarava.co.il/rain. תודה למיכה סילבר ולכל המתנדבים שאוספים את הנתונים במשך שנים רבות ובמסירות רבה.

לאחרונה, מונתה יעל זלדמן חביב, תושבת עידן, למנהלת המלש"ב והצטרפה לשלוחת הערבה התיכונה של מו"פ מדבר וים המלח. יעל, בוגרת תואר שני במדעים, עבדה בשנים האחרונות כמנהלת היחידה הסביבתית במועצה אזורית ערבה תיכונה והיא בעלת ניסיון בעבודה מול רשויות ומשרדי ממשלה, בגיוס כספים ובניהול תקציב.

אתם מוזמנים להירשם לניוזלטר של המרכז לחקר שיטפונות במדבר במייל yaelhaviv@adssc.org ולבקר באתר המלש"ב ובו תוכלו למצוא מידע מעניין ונרחב בנושא www.floods.org.il.

ד"ר שרית אשכנזי פוליבודה
מנהלת מו"פ מדבר וים המלח
שלוחת הערבה התיכונה

עמותת בין השיטין

מכינה חדשה בצופר

במהלך חודשי החורף קיבלנו בעמותת החלטה על המשך הרחבת מפעל המכינות בערבה. הבחירה להתרחב נובעת מן האמונה בחשיבות השנה הזו בהכנה לשירות צבאי משמעותי ולחיים אזרחיים פעילים ומתוך רצון לחבר עוד ועוד צעירים לחיים בערבה. המכינה החדשה תוקם במושב צופר בתמיכתם החשובה והמוערכת של הנהלת המושב והחברים. המכינה בצופר תיפתח בקיץ הקרוב (אוגוסט 2021) עם 30 חניכים ותמוקם במתחם האשקוביות בכניסה למושב. המכינה תפעל במתכונת שונה מהרגיל למשך 7 חודשי פעילות (אוגוסט 21 עד מרץ 22), ואנו מקווים שבמהלך שנת הפעילות הראשונה נקבל את האישורים ממשרדי הממשלה להארכת המכינה ל-10 חודשים, כפי שפועלות שאר המכינות בערבה.

מדרשת הערבה: בימים אלה מסתיים מחזור שני של תוכנית שנה ב'. 25 חניכים מסיימים את התוכנית ומתגייסים לצה"ל במהלך מרץ-אפריל. על אף הקורונה אנחנו מסכמים שנה מוצלחת עם שביעות רצון גבוהה. ישר כוח לכל הצוות שמוביל את המדרשה ובראשו נתנאל אלינסון.

בחודשי האביב והקיץ תיפתח תוכנית חדשה

בהובלת נתנאל ושמה "ארץ התנ"ך". התוכנית תכלול לימוד מתמשך ורציף, שיעורים וסיורים בכל רחבי הארץ. קהל היעד של תוכנית זו הוא אוכלוסייה בוגרת מכל רחבי הארץ. פרסום על התוכנית יוצא בימים אלו לטובת הרשמה וקבלת מידע נוסף.

התיישבות בעמותת בין השיטין: לפני כחצי שנה התחלנו במהלך אסטרטגי של קידום נושא ההתיישבות בערבה התיכונה והדרומית. המהלך נעשה בתמיכת קק"ל ובתיאום מלא עם המועצות האזוריות, רכזי הצמיחה הדמוגרפית וועדות הקליטה ביישובים. הרצון שלנו כעמותה הוא להביא לזירת ההתיישבות בערבה את הערך המוסף של מאות בוגרים בשנה ואלפי בוגרים וחברים שצברנו במהלך העשור האחרון המהווים עתודה התיישבותית. במהלך חודש פברואר התקיים כנס זום למשפחות המתעניינות במעבר לערבה בקיץ הקרוב ובכלל.

SOS WIFI: במהלך החודשיים האחרונים המשכנו את מהלך ההתקנות בכל רחבי הארץ ובפרט בדרום. כאן בגזרתנו הותקנה מערכת ראשונה במכתש הקטן ("מעלה עלי") ומערכת נוספת בנחל חווה (בסמוך לגבי חווה). המערכות המותקנות סייעו בחודש האחרות במספר קריאות לחילוץ במעלה ימין, בנחל

מסך ההתחברות לרשת SOS Wifi

דרגה ובנחל אשלים (כולן במהלך סוף שבוע אחד). אנחנו ממשיכים לעבוד בשת"פ קרוב עם הרט"ג ועם יחידות החילוץ על מנת לאפיין את הנקודות הבעייתיות בשטח המחברות בין סיכון, פציעות וחוסר קליטה סלולרית ולשם לכוון את המערכות שלנו המאפשרות תקשורת wifi לצורכי חירום והצלת חיים.

אבישי ברמן
מנכ"ל

שותפות ביחד ערבה
אוסטרליה של
הסוכנות היהודית

הילופי תפקידים
בשותפות

בתחילת השנה סיימה תמרה ברוס את תפקיד יו"ר השותפות באוסטרליה. את העשייה המבורכת ורבת השנים של תמרה בשותפות ניתן לראות ולהרגיש בערבה. השותפות סייעה לקידום ופיתוחם של פרויקטים רבים במהלך השנים שבהן כיהנה כיושבת ראש השותפות; בכלל זה פסטיבל סרטים בערבה, כנס לימוד ערבה, הקמת תחנת מד"א, הקמתן של כיתות המחשבים בבתי הספר, קידום ופיתוח מחקרים במו"פ ערבה, פיתוח התיירות בערבה ועוד פרויקטים רבים ומשמעותיים שהביאו לפיתוח אזורי, כלכלי וקהילתי משמעותיים. יחד עם שותפינו הטובים באוסטרליה, תמרה הגיעה לביקורים רבים באזור ויצרה קשר עמוק ומשמעותי עם תושבים רבים. אין לנו ספק שנמשיך לראות את תמרה ובעלה מייקל מבקרים אותנו. בשם שותפות "ביחד" וקהילת הערבה אנו מודים לתמרה מעומק ליבנו על המחויבות, ההתמדה, התשוקה, החדשנות, הראש הפתוח והנכונות לקדם ולפתח את הערבה לאורך כל השנים ומאחלים לה בהצלחה רבה בהמשך. החל מחודש ינואר נכנסה קארן וינטר לתפקיד יו"ר השותפות באוסטרליה. קארן היא רופאה בכירה בבית החולים במלבורן, פעילה ומתנדבת בעמותות וארגונים חברתיים ואימא לשלושה ילדים. אנו מאחלים לקארן הצלחה רבה ומצפים לעשייה המשותפת.

בהזדמנות זאת אנו מאחלים מזל טוב להיא-לי ועודד עשת על לידת בנם עמית, והצלחה רבה לרועי וקנין משותפות דימונה הממלא את תפקידה של היא-לי.

שותפות "ביחד" ערבה אוסטרליה ממשיכה בפיתוח הערבה וחזוק הקשרים עם חברינו באוסטרליה. תודה לכל השותפים ולמתנדבי השותפות על המעורבות וההשפעה החיובית על פעילות השותפות בערבה.

צוות שותפות ביחד ערבה-אוסטרליה
הסוכנות היהודית לארץ ישראל

ממצאים במחקר
על מחלת העובש
השחור (פייחת)
בתמרים

מחלת העובש השחור בתמרים נפוצה בכל אזורי הגידול בארץ. במחקר שמוביל במו"פ ד"ר שמעון פיבוניה, נמצא שהפטרייה אספרגילוס ניגר חודרת לפרי ומאכלסת אותו החל משלבי התפתחות מוקדמים ועד לגיד, רוב הפירות מאוכלסים בפטרייה. ברוב הפירות, הפטרייה נשאת סמויה ואינה מפריעה להבשלת הפרי ולטעמו הייחודי. במקצת הפירות, הפטרייה ממשיכה להתפתח, יוצרת נבגים שחורים בתוך הפרי (פייחת) וגורמת לריקבון הפרי. במטעים שונים ובעונות שונות טווח הנזק מהמחלה נע בין חלקי אחוז ועד 10% ויותר מכלל היבול. מאמץ רב מושקע בשלב המיון לזהות את הפרי הנגוע, שאינו ראוי למאכל,

אך לעיתים קשה מאוד לאתר. נמצא שעיקר התפתחות המחלה היא על העץ בשלב הפרי הצהוב. בפרי שהחל את תהליך ההבשלה ושינה צבעו מצהוב לחום, המחלה לא תפתח. על כן פרי שייכנס נקי למארז, לא תפתח בו מחלה בהמשך. בניסויים שנערכו ברחבי הערבה נבחנה ההשפעה של מגוון טיפולים על התפתחות המחלה. נבחנו טיפולים אגרוטכניים שונים: מנת ההשקיה לאורך העונה, מנת ההשקיה בשלב הבוחל, מועד גיזום כפות התמר, אופן דילול האשכולות וצפיפות השקים. נבחנה גם ההשפעה של ריסוסים בקוטלי פטריות ממוקד כימי וביולוגי. נמצא שיש קשר הדוק וישיר בין עומס היבול ורמת המחלה, ככל שהעץ יהיה עם יבול גבוה יותר, כך תגדל רמת הפרי הנגוע. נמצאו טיפולים שעשויים להפחית את רמת המחלה. המחקר לאישוש התוצאות ולבחירת כיוונים נוספים להפחתת רמת המחלה יימשך בעונות הקרובות.

אילון גדיאל,
מנהל מו"פ ערבה תיכונה וצפונית-תמר

מושב צופר

חקלאי וכשותף להגשמת חלומם. האירוע התקיים בהשתתפות משפחת גדיש וחברי מושב צופר.

במושב צופר נחנך בשבוע שעבר "שביל גדיש" שהוקדש לזכרו של עוזי גדיש שהיה חונך, מדריך וחבר. עוזי ליווה את הקמתו של המושב וסייע לחברי מושב צופר כמדריך

צילום: ראובת רבין

משפחת גדיש במעמד חנוכת השביל

משמורת ארוכה

רינת רוזנברג

בתוך המציאות הלא יציבה שבה אנחנו מצויים כבר שנה, רציתי להבין איך מציאות זו משפיעה על שני מגזרים המצויים בעין הסערה, הורים לילדים צעירים וצוותי הרפואה. חשבתי שהשילוב של אשת רפואה ואימא לילדים צעירים הוא נקודת המבט שדרכה אפשר לבחון את ההשפעות של מגפת הקורונה במלוא עוצמתן. ביקשתי מענבר קורין להיפגש, לדבר, לשמוע ואולי להבין איך זה להיות אחות פעילה בתקופה כל כך אינטנסיבית מבחינה מקצועית כשבבית יש שלושה ילדים צעירים. ענבר הסכימה, לשמחתי.

נפגשנו בצהרי יום לאחר שסיימה את עבודתה במרפאת חצבה ולפני שיצאה למשמרת לילה בבית החולים סורוקה. הילדים יצאו מהבית ונכנסו, התיישבו, הקשיבו, המשיכו לטרמפולינה, התעניינו וחוזר חלילה. זו נראתה לי כמו שעה המאפיינת את המציאות בבית משפחת קורין. הרבה תנועה.

בשנת 2010 הגיעו ענבר ואורן קורין לחצבה. אורן בן המושב. ענבר שגדלה ברחובות הכירה את אורן במהלך שירותה הצבאי בשריון. מאז הם יחד.

מגיל 15 ועד שהתגייסה לצבא התנדבה ענבר במד"א. ההתנדבות במד"א הייתה תחילת הדרך שלה בעולם הפרה-רפואי. "היה לי ברור שזה התחום שמעניין אותי - סיעוד, פיזיותרפיה. עוד לא ידעתי בדיוק במה אתמקד אבל זה היה הכיוון שעניין אותי. כמה שנים אחרי הצבא, אורן ואני התחלנו לדבר על חתונה. ההורים שלנו היו די נחרצים שלפני כן אנחנו צריכים ללמוד".

מה יפה? שהם הקשיבו להורים! "ישבתי ולמדתי לפסיכומטרי ובחרתי בלימודי סיעוד - כדי להיות אחות. התחלתי ללמוד לתואר ראשון באוניברסיטת בן גוריון וכשסיימתי את התואר עברנו לחצבה. התחלתי לעבוד במרפאת חצבה ובמקביל גם במיון בסורוקה. את לימודי התואר השני עשיתי כבר כשגרנו בחצבה ולפני שנתיים עשיתי התמחות ברפואה דחופה".

לענבר ואורן 3 ילדים: עומר וליאור, תאומות בנות 8 (עוד מעט) בכיתה ב' וגיא בן 6 בגן חובה.

איך נראית חלוקת השבוע שלך בין חצבה לסורוקה?

"אני עובדת במרפאה בחצבה 4 פעמים בשבוע ועושה שתי משמרות בשבוע במחלקה לרפואה דחופה בסורוקה, בחלקן כאחות מן המניין ובחלקן כאחראית משמרת. בתקופה האחרונה נוספו לשילוב הזה גם ימי חיסון בערבה שאני מגויסת אליהם, ויש גם עבודה שנעשית מעבר לשעות הפעילות במרפאה - במקרים שמופנים ממוקד הרפואה הדחופה האזורי והקפצות לאירועים של מד"א".

מתי את שומעת לראשונה על הקורונה?

"בינואר 2020 תכננו אורן ואני לטוס עם חברים לברלין. סביב הזמן הזה אני מתחילה לשמוע על הווירוס, כמו כולם. ככל שהמועד התקרב, התחיל לחץ לבטל את התוכנית ולא לטוס וזאת למרות שלא חשבתי שזה קשור אלינו באיזושהי צורה. טסנו לברלין. לקחנו איתנו מסיכות אבל האמת היא

שהתביישנו לעטות אותן. מי שהסתובב עם מסיכה נראה לי מגזים. הייתה אווירה של לחץ מסוים, אבל התגובה הרווחת הייתה גיחוך. לא חששתי וממש לא הבנתי מה זה הולך להיות. כשחזרנו לארץ היה האירוע הדרמטי הראשון ששינה את התמונה וההתייחסות בארץ - הסיפור של ספינת הקורונה שעליה היו אזרחים ישראלים שהובאו בהמשך לבידוד במתחם מיוחד בבית חולים שיבא. בשלב הזה כולנו עקבנו אחרי מספר החולים והמסלולים שבהם היו והמגעיים שהיו להם. בכניסה לסגר הראשון במרץ בשנה שעברה, מספר החולים היה נמוך ונראה לי שיש שליטה על מצב התחלואה, והאמת היא שהאופציה של סגר ממש לא הייתה בסל הכלים שחשבתי שאפשר או צריך לנקוט".

כולנו עקבנו אחרי מספר החולים והמסלולים שבהם היו והמגעיים שהיו להם. בכניסה לסגר הראשון במרץ בשנה שעברה, מספר החולים היה נמוך ונראה לי שיש שליטה על מצב התחלואה

הרעיון של סגירה מוחלטת של המערכות כולן, שאנחנו חווים כבר בפעם השלישית, הוא רעיון שלא נראה מציאותי או אפשרי. אבל מסתבר שהכול אפשרי והופך למציאותי.

איך ההתארגנות החדשה השפיעה על העבודה שלך?

"מיידי עם הכניסה למתכונת הפעילות בסגר עברנו בבית החולים לעבודה במתכונת של 12 שעות (במקום 8 במתכונת הרגילה). חולקנו לקפסולות קבועות. כל איש צוות השתייך לקפסולה קבועה והיה לנו נוהל מאוד מסודר ומאוד מוקפד להחלפת משמרות. זה יצר גם מצבים אבסורדיים וקושי טכני אבל בעיקר הרגשתי געגוע למי שבעצם לא יכולתי לעבוד איתם, שלא היו בקפסולה שלי.

בבית החולים נפתח מיון נשימתי שנועד לבדוד את חולי הקורונה הפוטנציאליים כך שלא יעברו דרך המיון הרגיל. כך למעשה כל מי שהיה לו תסמיני קורונה הופנה למיון הנשימתי שיועד לכך.

המשמרות הארוכות היו קשות. מעבר לאורכה של המשמרת, במיון הנשימתי היינו עם מיון מלא כל הזמן. זו עבודה עם הרבה מתח

וסרבול. גם במיון הרגיל הייתה הקפדה גדולה על הגנה (כפפות, מסכות, אפילו ניילנו את הטלפונים...). בכל הזמן הזה אני ממשיכה כמובן לעבוד גם במרפאה בחצבה.

המתח העיקרי עבורי, והאמת שזו הייתה מעמסה עצומה, היה הפחד שאני אדבק ואדביק ואביא את הקורונה איתי לערבה. את הפחד הזה הרגשתי כחוויה פנימית שלי אבל הרגשתי אותו גם מהסביבה. הרגשתי שאני מהווה איום, שאנשים מתרחקים ממני, וכל זה כשאני קרועה מעייפות, מעומס פיזי ורגשי". בתום מה שהוגדר הגל הראשון, בית החולים חזר לעבודה במתכונת הרגילה של 8 שעות. "הגל הראשון עבר ואנחנו הצוות הרפואי בערבה היינו במשימה למנוע את הגעת הקורונה לערבה. למנוע את הופעת החולה הראשון כאן".

זה כמובן היה בלתי נמנע. החולה המאומת הראשון בחצבה היה משתלם ממזרח טימור. "אחרי החולה הראשון היו אירועים נוספים וחולים נוספים, וכל אחד מהם טופל, ואנחנו כבר מורגלים יותר, מיומנים יותר, יש כבר מסגרת ברורה של פעולות נדרשות והתארגנות. בהתחלה הכול היה כרוך בהמון חשש ואי-ודאות. היום זה כבר ממש לא אותו קושי. יש פחות דרמה".

ובתוך כל זה, בתוך הדרמה המקצועית שאת מצויה בה, הילדים בבית. איך מתמודדים עם המצב הזה?

"נתחיל בזה שחוסר המסגרת לילדים הוא קטסטרופה בעיניי.

במהלך התקופה של הסגר הראשון רצינו להסביר לילדים את המצב מצד אחד ופחדנו להבהיל אותם מן הצד השני. היה קשה מאוד להסביר להם למה כולם סגורים ולמה אנחנו

מיון בבית החולים סורוקה

חיסונים בערבה צילום: נדב אילון

”בחול” אני מקווה. בחופש. אני מאמינה שבעוד שנה רוב האוכלוסייה כבר תהיה מחוסנת, המגפה כבר לא תנהל אותנו, ונהיה בלי מסכות. אני אופטימית מטבעי.”

מבצע חיסונים לעובדים ולמשתלמים

יומיים לאחר שנפגשנו לשיחה, התקיים מבצע מרשים ומעודד של חיסון לכל העובדים הזרים והמשתלמים בערבה. מיום שהתחילו החיסונים בישראל, נעשו מטעם המועצה (אורן קורין, יו”ר הוועדה החקלאית ועירית שחר מנהלת תחום הבריאות במועצה) מאמצים להוביל למהלך שיאפשר את חיסון כלל אוכלוסיית העובדים הזרים והמשתלמים בערבה. המהלך נשא פרי והמבצע יצא לדרך. ביקשתי מענבר שתשתף אותי בחוויה שלה מהמבצע האזורי:

”ידענו שהולך להיות מבצע חיסונים בהמשך לפניות שנעשו למשרד הבריאות ולקופת חולים כללית, אבל צפינו שיהיה זמן להתארגן על זה לוגיסטית. אבל תוכניות לחוד ומציאות לחוד. בחצבה זה הונחת עלינו מעכשיו לעכשיו. קיבלתי טלפון מהאחראית שלי בקופת חולים, שהודיעה שבעוד שעתיים מגיעה לחצבה מונית עם 1,100 חיסונים לעובדים הזרים, שהתוקף שלהם נגמר 6 שעות אחרי זה. ‘הרמנו’ 10 עמדות חיסון בתוך שעתיים והתחלנו לעבוד במרץ. התורים מחוץ למרפאה היו ארוכים, והעובדים נכנסו אחד אחד מחויכים ומרוגשים כמו ביום חג. התרגשתי בשבילם מאוד, והייתי גאה להיות חלק מהמהלך הזה.”

בבית, זה אתגר עצום. ניכר שהילדים מבינים את הקושי ואת העומס. ענבר מספרת שבאחת הפעמים, לפני שיצאה למשמרת לילה בבית החולים, אחת הבנות ביטאה בדרכה משאלה למציאות נוחה יותר, היא הציעה שאימא תעבוד בסופר ולא בבית החולים. זה כנראה לא יקרה.

”את הבחירה להיות אחות לא הייתי משנה בשום אופן. אני גאה ביכולת שלי להיות בעשייה ובמקום שמשפיע לטובה. אני גאה להיות בקו הראשון, לתת עזרה ומענה רפואי בכלל ובערבה עוד ביתר שאת. בשנה החולפת ראיתי, בתוך המציאות הזו, שהדבר הגדול שקרה מנקודת המבט המקצועית והקהילתית שלי הוא שהקורונה וההתמודדות איתה חיזקה את שיתופי הפעולה של צוותי הרפואה בערבה. היו לנו תמיד שיתופי פעולה, אבל השנה החולפת שמה אותם במקום חדש, חזק ומאוד נוכח. עבודת הצוות שלנו יחד, ההירתמות הטוטאלית של כולם למבצעי

חיפשו דרכים לייצר עניין ותוכן, ליזום פעילות, להעשיר את היומיום, ככה יום אחר יום. בסוף כמו כולם נכנענו למסכים

הבדיקה ולמבצעי החיסונים הייתה מדהימה. עבודת הצוות שלנו עלתה מדרגה וגם היכולת לפעול תחת מסגרת אזורית מאורגנת שעירית שחר מובילה באופן מעורר הערכה. זה הדגיש בכל אחת מאיתנו את החוזקות שלה והיכולות שלה כשהן בשיא התפקוד.

זה מעודד אותי להיות חלק מזה, ואת יודעת, אני יכולה גם למצוא עידוד כללי יותר. אני חושבת שבתוך המציאות הזו אפשר לראות את הטוב ולא להיות אדיש אליו או לקבל אותו כמובן מאליו. ויש טוב.”

עברה שנה מאז שנכנסנו לאירוע המתמשך הזה, שנה שבה עברנו תהליכים שלא היו עולים על דעתנו כלל. בתוך הגלים שעברו - הגל הראשון, השני והשלישי - עברנו ממצב של ציות מוחלט בסגר הראשון, למצב של הרגל וחוסר אמון בסגר השני, ובסגר השלישי, ניכר שרבים כבר איבדו אמון ואף פעלו בהתרסה כנגדו.

ימים יגידו איפה נהיה בחודש הבא ביחס למגפה הזו, אבל איפה היית רוצה להיות בעוד שנה, אני שואלת את ענבר.

כמשפחה, מבודדים כל כך. אורן ואני עובדים חיוניים. בהתחלה עשינו בינינו תורנויות, אחר כך הבאנו בייביסיטר, זה החזיק שבועיים. הילדים יצאו מפוקוס. בהמשך מצאנו מישהו שיוכל להיות איתם בבקרים וכל זה כשאנחנו מקפידים לשמור על איציק ובתיה (הסבא והסבתא) שנמצאים בקבוצת הסיכון ואסור להיפגש איתם, כשאנחנו גרים אצלם בחצר ממש צמוד. זה היה קשה ואפילו בלתי נסבל.”

ואיך חוויתם את הלימודים מרחוק?

”לא הצלחנו עם הלימודים מרחוק. ויתרנו על המלחמה הזו במערכה הכוללת שהיינו בה. בדיעבד גילינו שנוצר פער ניכר בין מי שהתמיד בלמידה מרחוק לבין מי שלא. הגילוי הזה חייב אותנו להתחיל לעבוד עם הילדים כדי לצמצם אותו. ההסתגלות ללמידה בבית הספר לילדים העולים לכיתה א’ שבה היו הבנות, היא משימה לא קלה מלכתחילה, כשהכלים ללמידה עוד לא הוטמעו, המעבר ללמידה מהבית, בלי מסגרת ובלי מערכת ברורה, הוסיפו מורכבות. כהורים זה מתסכל. אנחנו נדרשים להיות המורים של הבנות כשזו לא באמת בחירה שלנו וגם לא משהו שאנחנו יכולים להתמסר אליו במציאות שאנו חיים בה. חיפשנו דרכים לייצר עניין ותוכן, ליזום פעילות, להעשיר את היומיום, ככה יום אחר יום. בסוף כמו כולם נכנענו למסכים.”

בהקשר של הילדים, את רואה גם השפעה על הקשרים החברתיים שלהם?

”אני חושבת שזה היה קושי בהתחלה אבל הוא חלף, נראה לי שהקשרים החברתיים של הילדים שבו לקדמותם. אני מקווה שכשהמסגרות החינוכיות - הגן ובית ספר - יחזרו לפעול, גם החזרה הזו תאפשר להם לחזור ללמידה ולהתקדמות עם כמה שפחות משקעים והשפעה של היעדר המסגרות זמן רב כל כך.”

להיות אימא ואחות פעילה, בהגדרות הפורמליות, ועל הדרך גם מורה וגוננת לילדים

משפחת קורין אלבום פרטי

אישון במדבר

אלכס ליבק

צופר, פברואר 2021

צפר צמרת

על ציפורים וחיות אחרות

עודד קינן

רחם מדברי

צילום: אוהד אברהם

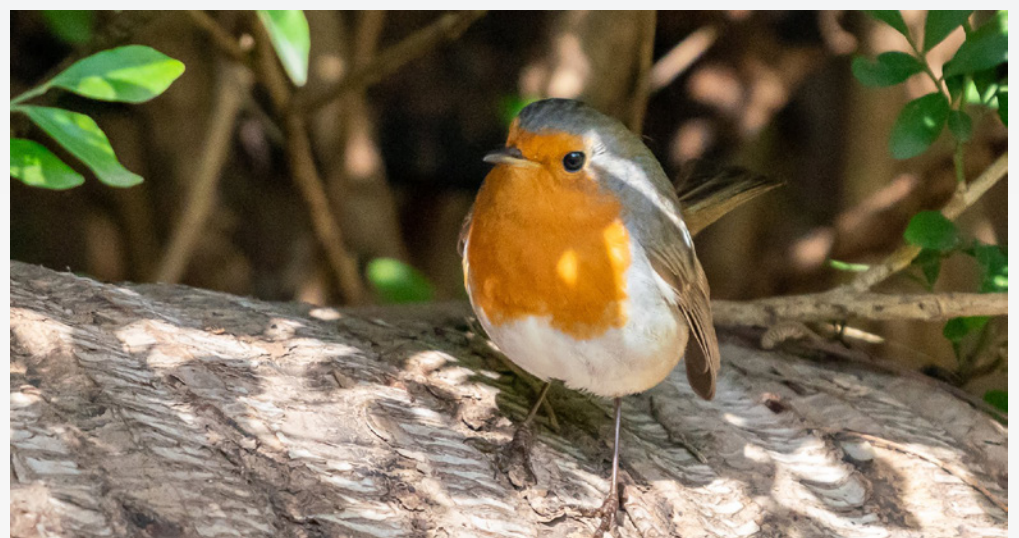
1000 מטרים מהבית

מגפת הקורונה שמלווה אותנו כבר שנה הפכה את הבית שלנו וסביבתו ליעדי טיול. הסגרים והבידודים אילצו אותנו לבלות זמן רב בחצר ביתנו ובסביבה הקרובה. למרות הקושי, החיים בערבה מאפשרים לנו לטייל ולהרגיש בטבע בתולי וקסום גם במרחק של 1000 מטרים מהבית. ברשומה זו בחרתי להציג מספר מינים של ציפורים שניתן למצוא ממש ליד הבית אך משום מה לא קיבלו את "החשיפה התקשורתית" שלה זכו הנחליאלים, הבולבולים, הדרורים והסיקסקים. אני מזמין אתכם לצאת לטבע הקרוב לבתיכם וליהנות מסיור צפרות נפלא בחצר ביישובכם.

לקרוב לחצי מיליארד ציפורים לעצור ולנוח בנדידתם במהלך הסתיו והאביב. בנוסף, בישראל יש מגוון עצום של בתי גידול ביחס לגודל המדינה. ישראל היא אולי המקום היחיד בעולם שבו יכולים צפרים לצפות בציפורים החיות באזורים אלפינים ובציפורים החיות במדבר קיצון במהלך אותו יום של תצפית. המדבר בישראל, והערבה בפרט, מהווים בית גידול ייחודי ומגוון עבור מינים רבים של ציפורים החולפות מעלינו במהלך הנדידה, חורפות בחצרות ביתנו במהלך החורף או מקננות כאן במהלך האביב והקיץ. למרות הקורונה, הציפורים האלו אינן שומרות על כללי התו הסגול, אינן מקפידות על ריחוק חברתי ויש להן אישור המראה ונחיתה בישראל, ועבורנו זוהי הזדמנות מצוינת לצפות בהן ולהכיר אותן.

היא גן עדן אמיתי לציפורים, מסדרון יבשתי שמחבר בין אסיה, אפריקה ואירופה ומאפשר

מי שעוקב אחר מדור זה או קורא כתבות נוספות אודות ציפורים וצפרות, יודע שישראל

צילום: אורי קאופמן

אדום חזה

חכלילית הסלעים **צילום:** עודד קינן

מהירות. הזנב החלודי שמסתיים בפס לבנבן מבליט אותה לכל עבר. בשנות ה-50 וה-60 נפגעה מאוד אוכלוסיית החמריית עקב חומרי הדברה כנגד חרקים שגרמו להרעלה משנית ולתמותה רבה של חמריית, אך עם איסור השימוש בחומרי הדברה הללו התאוששה האוכלוסייה והיום החמרייה היא אחד המינים הנפוצים באזור באביב ובקיץ.

אומנם רק מעט מינים של ציפורי שיר מבכרים את הערבה על פני אירופה בקיץ אך תופעה זו בולטת יותר בקרב עופות דורסים. שני מינים שראוי לציין הם **הרחם המדברי** וה**בז השחור**. הרחם המדברי מגיע אלינו במהלך פברואר ונשאר כאן עד אוקטובר. אומנם אתרי הקינון של הרחמים רחוקים ומצוקיים אך קל מאוד לזהות אותם מעל יישובי הערבה בשל חיבתם לנחות בסמוך לכבישים ולאכול שאריות של בעלי חיים שנדרסו. הרחם הוא נשר קטן ועדין עם מקור דמוי מלקחיים שמאפשר לו לקרוע נתחי בשר קטנים מסביב לעצמות הפגרים. הרחמים גם ידועים בכך שהם בין הציפורים

חמרייה חלודת זנב **צילום:** אורי קאופמן

ובמיוחד מין, מחזיק בטריטוריה קטנה שעליה הוא או היא מכריזים בכל בוקר. מדוע ציפור בעלת חזה כתום בוהק נקראת בעברית "אדום החזה"? נשאר לכם לגלות (רמז... מאותה סיבה שדוד המלך שהיה ג'ינג'י נקרא בתנ"ך "אדמוני"). הציפור שבאמת יש לה גוונים אדומים חזקים ומתעופפת בין שיחי הגינה היא **חכלילית הסלעים**. ציפור יפה זו (במיוחד הזכרים שחלקי גופם העליונים אפורים, הגחון אדמדם והחזה והגחון שחורים) קלה מאוד לזיהוי בגלל הצבע האדום החזק בבסיס זנבה ובגלל דפוסי התנהגות שמסגירים בקלות את זהותה - החכלילית קדה, כמו קפיץ, על ידי כיפוף הרגליים ומרטיטה במהירות את זנבה החלודי.

כתום ואדום הם אומנם צבעים יפים, אך אין כמו שילוב בינם לבין הצבע הכחול כדי להקסים אותנו ולעצור לנו את הנשימה לרגע. את זה עושה בהצלחה רבה **כחול החזה**, ציפור עדינה ויפה ממשפחת הזמירים שמתרוצצת מתחת לשיחים בגינה בתנועות מהירות תוך הרמת זנב אדמדם וחשיפת חזה כחול ומרהיב. גם כאן, כמנהגם של מינים רבים של ציפורים, זכו הזכרים בצבעים היפים והותירו את הנקבות אפרוריות (אך הן אלו שמחליטות מי מהזכרים מספיק חתיך כדי להתרבות...). ציפור צבעונית ויפה נוספת שקל לראות בערבה בימי החורף היא **הדוחל שחור הגרון**, גם כאן הזכרים "החתיכים" נעמדים על ראשי השיחים ומבליטים את הצבע הכתום העז של בטנם. קל לזהות את הדוחל שבכל נחיתה על ענף מרטיט ומרעיד את כנפיו, התנהגות זו גם הביאה לו את שמו - השורש דח"ל בארמית משמעו פחד (מכאן באה גם המילה דחליל), והדוחל נראה פוחד ורועד כאשר הוא מניע את גופו בתנועות מהירות.

הציפורים "המשוגעות" שמבלות אצלנו בקיץ

מינים רבים של ציפורים נהנים מהחורף בערבה, אך רק מעטים ומשוגעים יעזו לבלות אצלנו את הקיץ. ציפורים אלו בוחרות במדבר הצחיח כאתר הקינון שלהן ומבכרות את החום הכבד והיובש הקיצוני על פני אירופה המוריקה. המשוגעת ביותר (מכיוון שהיא כל כך נפוצה כאן בקיץ) היא **החמרייה חלודת הזנב**. שמה ניתן לה מצבע החמרה החלודי של גופה וזנבה. גם החמרייה קרובה לזמירים (למרות שאינה מהסוג זמיר) ובעלת רגליים ארוכות וזנב ארוך ובוולט. עם בוא האביב מתחילות החמרייות לשיר בראש כל שיח בערבה כאשר הן מניפות את זנבן מעלה מטה בתנועות

דוחל שחור גרון **צילום:** אורי קאופמן

הציפורים שבאו לבלות אצלנו את החורף

עונת החורף בערבה ידועה כנוחה ומהנה במיוחד עבור בני אדם ובעלי חיים כאחד. מינים רבים של ציפורים עוזרים כאן ומעבירים את החורף במרחק קצר יחסית מאתרי הקינון באירופה ובתנאים מיטביים. ההתיישבות בערבה אף יצרה "נאות מדבר" איכותיות עבור מינים שבעבר לא יכלו לבלות כאן את החורף. שירת הבוקר היפה של **אדום החזה** הפכה בשנים האחרונות לנפוצה מאוד בערבה. הציפור הקטנה והיפה הזו, הנזכרת במגוון שירים וסיפורים אירופאים (שמה האנגלי הוא Robin), מסתרת בין שיחי הגינה ונחשפת לשניות ספורות בכל פעם, כך שהחזה הכתום והבוהק שלה נחשף לרגע במלוא תפארתו, עד שנעלמת חזרה בתוך השיח ורק שירתה הנעימה רומזת על מקום הימצאה. אצל אדום החזה אין דו-צורתיות זוויתית (הבדל מורפולוגי בין הזכר לנקבה), ובמהלך החורף כל פרט, ללא הבדל דת גזע

כחול חזה **צילום:** אורי קאופמן

צילום: אוהד אברהם

סנונית מדבר

מאוד לצפות בהם וליהנות מסרט טבע מרתק בחצר הבית. הציפור האחרונה שאתייחס אליה ברשומה זו היא **הקורא המדברי** (למרות שיש עוד מינים רבים וטובים ששוים התייחסות, אך קצרה היריעה מלכתוב על כולם). שמו של הקורא מגיע מקריאות הטריטוריה של הזכרים העומדים בנקודות בולטות במדבר ומכריזים על הטריטוריה בקריאות רמות וקצובות. תרנגולאי זה, קרובה של החוגלה, נמצא במספרים גדולים מסיב ליישובים, ומחזה של נקבה מלווה בעשרות אפרוחים בורחים בריצה מהירה ומבוהלת אינו נדיר. מסתבר שנקבות מסוימות משתלטות על קינים של נקבות אחרות המקננות בסמוך אליהן ודוגרות על עשרות ביצים שמהן בוקעים אפרוחים רבים.

הטבע סביב ביתנו מפתיע במגוון וביופי שלו. זהו זמן טוב לצאת לגינה ולצפות בציפורים המקומיות ובהתנהגויות המרתקות שלהן. כולנו מייחלים לסופה של המגפה ולחזרה לשגרה, אך בינתיים, אפשר לפקוח את העיניים, לצאת מהזום, ולהתפלא מיופיו של המדבר במחקר של 1000 מטרים מהבית.

צילום: אוהד אברהם

קורא מדברי

הזוג מגיעים להאכיל את הגוזלים בחרקים וקל

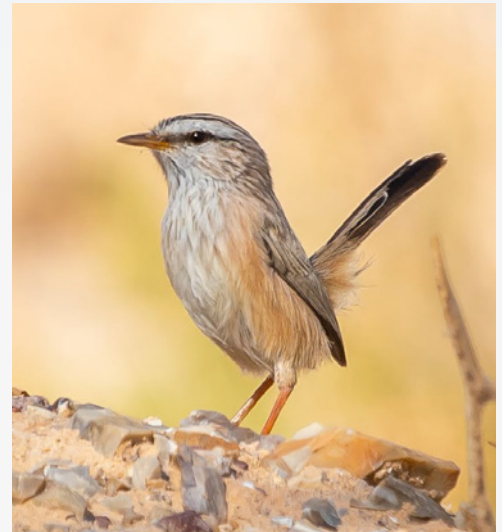
צילום: עודד קינן

בז שחור

הבודדות שנעזרות בכלים על מנת לאכול - הרחם אוסף אבן במקורו, עף לקן של ציפור אחרת (בזמן שזו מחוץ לקן), זורק את האבן על הביצים וכך שובר אותן ואוכל את תכולתן. הבז השחור הוא דורס קטן ויפה ממשפחת הבזיים שמתמחה בצייד של עופות נודדים כמו סיסים, סנוניות ושרקקים. לכן מועד הקינון של הבז תואם לחלוטין את מועדי הנדידה של המינים הללו, זו הסיבה שהבז השחור מגיע אלינו מאוחר, רק בסוף האביב, והוא אחרון המקננים בערבה. גם הבזים השחורים מקננים בין חגווי סלע באזורים מצוקיים, אך בהחלט ניתן לצפות בהם צדים במהירות מופלאה בערבה בשעות הבוקר המוקדמות.

ואלו שאוהבים אותנו כל השנה...

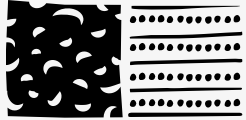
התברכנו במגוון מיני ציפורים שחיות בערבה ומלוות אותנו כל השנה. מינים כמו הבולבול, הצופית, הזנבן ואחרים הם מינים יציבים ונפוצים וכבר רבות נכתב עליהם. במדורים שלי בעבר כבר כתבתי אודות הזנבנים, הקטות, הצופיות ואחרים, לכן אקדיש כאן מקום לשניים שלושה מינים שזוכים לפחות תשומת לב

צילום: אורי קאופמן

מדברון

עשינו עסק

THE LITTLE CAMEL

מסוים עד שיתוף פעולה או ליווי מקצועי. התושבים והמועצה בערבה נותנים המון תמיכה וזה מרגש ומעודד מאוד.

שאיפות לעתיד

אנחנו שואפות להמשיך לגדול ולצמוח יחד עם הילדים-הנכדים והמשק. אנחנו עובדות על הגדלת החשיפה שלנו לעולם הגדול בתקווה להמשיך ולפגוש אנשים שמחפשים משהו שונה ומיוחד בחיי היום-יום שלהם - תיק, סלסילה, ארנק או מוצרים חדשים שנתכנן ונעצב בהמשך הדרך.

מוטו

Do your best and enjoy the process

תעודת זהות

The Little Camel
052-8744409
thelittlecamel
www.etsy.com/shop/
/thelittlecamel

ידי שימוש בצבע, בהדפס או בטקסטורה. כיוון שאנחנו מאתרות בדים מיוחדים ברחבי הארץ והעולם ומשלבות אותם יחד, כל המוצרים שלנו ייחודיים ושונים זה ומזה ומכל תיק או ארנק אחר. ההשראה כמעט תמיד מגיעה מהטבע הסובב אותנו או מתחושה ואווירה שהיינו רוצות ליצור.

התנהלות העסק ביום יום

הסטודיו פתוח בתיאום מראש למי שרוצה לבוא להתרשם, לראות ולהרגיש (מוצרי טקסטיל הטקסטורות והצבעים יוצרים פיתוי גדול ותמיד רוצים לגעת בהם). מי שלא יכול להגיע, יוכל לראות חלק מהמוצרים בחנות האון ליין או ליצור קשר (טלפוני/פייסבוק) לקבלת תמונות.

לעיתים אנחנו יוצרות משהו אישי בהתאם לבקשת הלקוחות. התהליך מתחיל בחיפוש בד עיקרי, זה שיבלוט ויכוון את המראה של המוצר הסופי. השלב הבא הוא חיפוש בדים נוספים שישלימו את התמונה וידגישו את הפרטים החשובים באותו בד עיקרי. לפעמים הלקוחות מכוונים אותנו לבדים שאהבו, ולפעמים הם משאירים לנו את השלב הזה כדי לקבל את הסגנון של The Little Camel.

רגעי שיא

העסק עדיין צעיר וחדש וכל לקוחה חדשה או תשומת לב ברשת או פיזית בסטודיו נותנות תחושת הצלחה נהדרת. מעל לכול בולטת התמיכה של אנשים מהאזור - מאהבה למוצר

מי אנחנו

סו וליה הדס הן אם ובת ממושב פארן. בצעירותה, האם סו למדה באנגליה תפירה ברמה גבוהה והמשיכה לעסוק בתחום כתחביב. ב-1980 הגיעו סו ודני לפארן, הקימו משק ונולדו להם שרית, ליה ותום. כששרית וליה הגיעו לגיל המתאים, סו לימדה אותן לתפור במכונת התפירה הביתית. לפני מספר שנים החלה ליה לפתח את הידע שלה בתפירה וללמוד עוד על העולם הצבעוני הזה. היום סו וליה מעצבות ותופרות מוצרי טקסטיל לנשים וילדים בסטודיו שלהן במושב פארן.

איך נולד הרעיון

לפני שנים אחדות חזרה ליה עם משפחתה הצעירה מאזור המרכז לערבה. ליה שעסקה עד אז במחקר בביוגיה, החליטה לעזוב את עולם המחקר, וכך נוצרה הזדמנות להתחיל משהו חדש - הזדמנות להשקיע בפיתוח המוצרים שהיא ואמה מעצבות ותופרות. כך התחיל The Little Camel, סטודיו בוטיק למוצרי טקסטיל המייצר תיקים, ארנקים, סלסילות, שמיכות ואביזרים נוספים בעבודת יד. כל תהליך העבודה קורה בסטודיו - מהתכנון, לעיצוב, לתפירה ולאריזה. העבודות שלנו נוצרות מתוך האהבה הגדולה שלנו לשילובי בדים שמייצרים סיפור מאחורי המוצר - על

אבנים מתגלגלות

ארכיאולוגיה ואקטואליה בערבה

רועי גילוי

זשנב ונחמה

תאים, ואף על פי כן עדות חותכת לנוכחותם של ישראלים או יהודאים במצד לא נמצאה.

ממצאי עונת החפירות של שנת 1993 הביאו עימן טוויסט בעלילה: מחוץ לחומות העיר, כמה עשרות מטרים מצפון מזרח לחומה, בבור שנחפר תחת יסודותיו של מבנה בודד, נמצא ריכוז גדול ומיוחד של כלי פולחן, שישים ושבעה כלי חרס, כנים, מקטרים וגביעים ועוד שבעה מזבחות עשויים אבן שכולם שוברים ונותצו עד דק. הכלים המסתוריים שוחזרו ורופאו ביד אמן במעבדות רשות העתיקות ונמצא שהם דומים מאוד לכלי הפולחן האדומיים שנמצאו בחורבת קיטמית סמוך לערד. מדוע נמצאו כלי פולחן אדומיים במתחם הישראלי ומי דאג לנפץ אותם בכזו קפדנות? האם ייתכן שמצד תמר המקראית לא היה מצד ישראלי על גבול ממלכת אדום אלא מבצר אדומי על גבול ממלכת ישראל?

מספר פרטים מהגניזה האדומית ממצד חצבה צילום באדיבות: דוקטור עוזי אבנר

הוא תמר המקראית הנזכרת בספר יחזקאל בתיאור גבולה הדרומי של הארץ: "וּפָאָת, נָגַב תִּימָנָה, מִתְמָר עַד-מֵי מְרִיבוֹת קֶדֶשׁ" (יחזקאל מז, יט), ועל רקע הגילוי הזה ניתנו לאחר מכן שמותיהם של מלכי ומלכות יהודה לנופי האזור: גבעות יועדן והנחלים יואש, אמציה, אביה ויכליה.

יהודה ואדום

בשנת 1972, למעלה מעשרים שנה אחר הדברים האלו, החלו חפירות ארכיאולוגיות במצד והן נמשכו לסירוגין במשך שנים רבות. ממצאי החפירות שנוהלו על ידי רודולף כהן ויגאל ישראל מרשות העתיקות תמכו בהשערותיו של אהרוני: תחת שמיות החול והאבק הלכו ונחלצו מהריסותיהן לא פחות משלוש מצודות מתקופת הברזל ("התקופה הישראלית") שנבנו זו על גבי זו, והעליונה-האחרונה שבהן - מרשימה ואדירת חומות (מטיפוס של חומת סוגרים), שחדרים גדולים בין קירותיה ובפינותיה נבנו שלושה מגדלים. המצודה דומה למצודות היהודאיות בערד ובחורבת עוזה, אך יש לה כמה מאפיינים ייחודיים, ויותר מכול היא דומה למצודה בתל אל חליפה היא אילת, מצודה שטרם נתברר מי אחראי להקמתה. למכלול השער של המצודה נודעה חשיבות מיוחדת, שערי המצודות בערי יהודה וישראל נבנו במתכונת של מבואה ובה ארבעה או שישה תאים שתפקדו כמרכז זירת הפעילות הציבורית - בהם ישבו "זקני העיר", נערכו המשפטים ופעילויות המסחר. בשער המצודה במצד חצבה נמצא כבש כניסה מרשים שהוביל אל שער גדול ובו ארבעה

גילוי

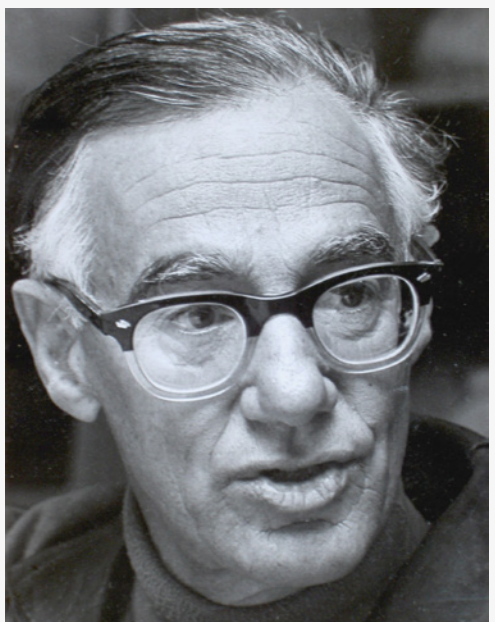
מכוסה חולות זורוע אבנים היה מצד חצבה כשהגיעו אליו הארכיאולוגים מיכאל אבי יונה ובנימין מזר בראשית שנות החמישים של המאה שעברה. על פסגת התל, סביב מבנה המשטרה הבריטית שהוקם שלושים שנה קודם לכן, מוטלות היו בטונדות גסות, שרידי הגדרות שהקימו ונטשו הבריטים וקופסאות שימורים חלודות. ואולם מבין הגרוטאות וההריסות המודרניות נצצו להם שברי חרסים.

על הארכיאולוגים הישראלים בעשורים הראשונים שלאחר הקמת המדינה נאמר שבידם האחת אחזו את ספר התנ"ך ובשנייה את מכוש החופרים. ואכן עיני החוקרים החדות מיהרו לזהות בין ההריסות את החרסים הגסים האופייניים כל כך לתקופה הישראלית הקדומה. חוקרים לא מעטים ביקרו קודם לכן באתר ואולם הם לא הבחינו בעניין הזה והתמקדו רק בחרסים משכבת הנוכחות הרומית המאוחרת בתל. אחוז התרגשות העביר בנימין מזר את הידיעה על הגילוי החדש והמסעיר לתלמידו יוחנן אהרוני, לימים אחד מן האבות המייסדים של הארכיאולוגיה הישראלית. החיפוש אחר העבר היהודי באדמת הארץ וההוכחות לתיאורים התנ"כיים היו נר לרגליו של אהרוני ועולם הארכיאולוגיה הישראלי געש, מצודה ישראלית או יהודאית על גבולה הדרומי של הארץ עלתה בקנה אחד עם הכתוב על עלילותיהם של מלכי יהודה המאוחרים ובמיוחד עוזיהו ככתוב: "וַיִּבְנֶן מְגֹדָלִים בְּמִדְבָּר, וַיִּחְצַב בְּרוֹת רְפִים" (דברי הימים ב כו, י). על בסיס ניתוח גאוגרפי, הניח אהרוני שהמצד הוא

ושבע בלבד. כל חייו האמין בצדקת דרכה של הציונות והלך בעקבות המילים והשרידים שהותירו אבותינו באדמת הארץ. למרות שלא האריך ימים, הספיק לשרטט בעבודתו המחקרית את קווי המסגרת של הארכיאולוגיה המקראית בארץ ישראל ובאישיותו המיוחדת יישם הלכה למעשה את נבואת הנחמה של ירמיהו לרחל: "יש תקווה לאחריךך... ושבו בנים לגבולם".

העולם העצוב של סוף החורף הזה זקוק גם הוא לנחמה, בנסיבות החיים המודרניים פגעה מגפת הקורונה דווקא בחלשים: במבוגרים ובצעירים מאוד, בחסרי האמצעים ובבודדים. נביאי הנחמה פסו אומנם מן הארץ, אבל היום ממש כמו אז, לפני אלפי שנים, נותר עימנו כוחן המרפא של המילים, התקווה והתפילה.

"רְאִיתִי בְּרָחוֹב בְּעֵרֶב קִיץ",
 כתב פעם המשורר יהודה עמיחי
 "רְאִיתִי אִשָּׁה שֶׁתְּקַבֵּה מְלִים
 עַל נֵיר פְּרוֹשׁ עַל דֶּלֶת עֵץ נְעוּלָה,
 וְקַפְּלָה וְשָׂמָה בֵּין דֶּלֶת לְמִזְוָה וְהִלְכָה לָהּ...
 מַצְבּוֹת נִשְׁבְּרוֹת, מְלִים חוֹלְפוֹת, מְלִים נִשְׁכָּחוֹת,
 שִׁפְתֵי שְׂאֵמְרוֹ אוֹתָן הִפְכוּ עֶפְרָ,
 שְׁפוֹת מֵתוֹת כְּבָנֵי אָדָם,
 שְׁפוֹת אַחֲרוֹת קְמוֹת לְתַחֲיָה,
 אֲלִים בְּשָׂמִים מְשִׁתָּנִים, אֲלִים מְתַחַלְפִים,
 הַתְּפִלוֹת נִשְׁאָרוֹת לְעַד".

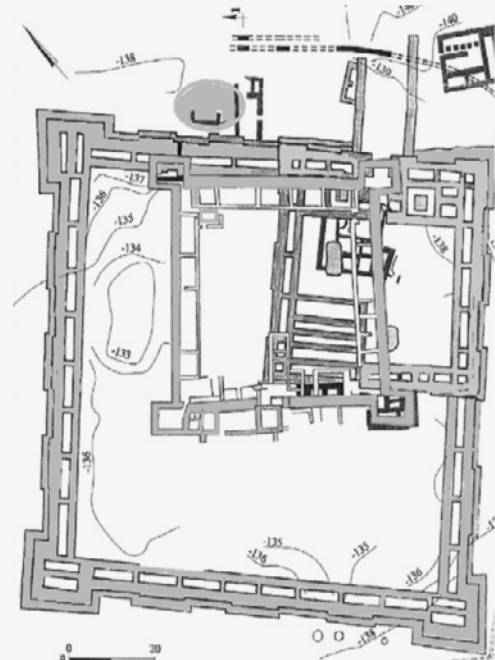

יחנן אהרוני ז"ל, צילום משפחתי מתוך: ויקיפדיה

אני סבור שיש עוד סיבה חשובה לעניין הזה: בימיהם של שני המלכים הפוזיזים האלו חיו ופעלו שני נביאים גדולים: ישעיהו ("הראשון") - בתקופתו של חזקיהו, וירמיהו - בתקופתו של יאשיהו. כדרכם של נביאי ישראל, שרבים מהם פעלו וניבאו בימים ההם, היו גם שני הנביאים האלו טיפוסים פסימיים ונרגנים שהרבו להתלונן על התנהגותם של בני עמם ושל המלכים והתמקדו בנבואות תוכחה דתיות. אלא שבשונה ממרבית הנביאים האחרים, בני תקופתם, הבינו ישעיהו וירמיהו כל אחד מהם בשעתו, משהו בסיסי מאוד, משהו שידוע כל הורה או איש חינוך מנוסה: גם זעם קדוש, מילות כיבושין ותוכחה, גם הם ממצים את עצמם. וכך שינו שני אנשי הרוח הגדולים האלו גישה וחדלו עם בוא הכיבושים והחורבן, שאותו ניבאו, לנבא את נבואות הזעם, ובמקומן בישרו לעמה המוכה של יהודה דווקא על התקומה שבוא תבוא ועל האופק הבהיר שממתין בתום סערות החורבן. בראייה היסטורית נדמה לי שמילות הנחמה של הנביאים, שליוו את עם ישראל בשנים הקשות ההן, הן שצבעו באור התקווה הבהיר את התקופות האפלות האלו ואת שנות הגלות הארוכות שבאו אחריהן.

אופטימיות מביאה איתה מוזה, הרבה נביאי זעם יש בתנ"ך ומעט נביאי נחמה, עם סגנונם הספרותי של הנביאים הגדולים היטיבה דווקא התקווה והאופטימיות המדודה: שופעות ציוריות ודמיון הביאו עימן נבואות הנחמה המאוחרות של ישעיהו וירמיהו כמה מנכסי צאן הברזל של הספרות והלשון העברית. הנה כי כן, חדור שליחות כתב ישעיהו את חזון אחרית הימים: "וְכִתְּבוּ חֲרָבוֹתֵיכֶם לְאֵתִים, וְחַנְיֹתוֹתֵיכֶם לְמִזְמֹרוֹת--לֹא-יִשָּׂא גוֹי אֶל-גּוֹי חֶרֶב, וְלֹא-יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה" (ישעיהו ב, ד) ואילו ירמיהו שהתנבא במטפורות נוטפות פאתוס על החורבן הקרב: "כִּי רָעָה, אֲנֹכִי מְבִיא מִצְפּוֹן--וְנִשְׁבַּר גְּדוֹל. עֲלֵה אֶרְיָה, מִסְּבָכוֹ, וּמִשְׁחִית גּוֹיִם, נִסַּע יֵצֵא מִמְּקוֹמוֹ--לְשׁוֹם אֲרָצָה לְשִׁמָּה, עֲרִיבָה תִצְיָנָה מֵאֵין יוֹשֵׁב" (ירמיהו ד, ו-ז) כתב בשלהי נבואתו את השורות הנפלאות האלו: "כֹּה אָמַר יְהוָה, קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תִמְרוּרִים--רָחֵל, מְבַכָּה עַל-בָּנֶיהָ; מֵאֲנָה לְהִנָּחַם עַל-בָּנֶיהָ, כִּי אֵינְנָה. כֹּה אָמַר יְהוָה, מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבְּכִי, וְעֵינַיִךְ מִדְּמָעָה: כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפִעֲלֹתֶיךָ נְאֻם-יְהוָה, וְשָׁבוּ מֵאֲרָץ אוֹיֵב, וְיֵשׁ-תִּקְוָה לְאַחֲרֵיתֶיךָ, נְאֻם-יְהוָה; וְשָׁבוּ בָנִים, לְגִבּוֹלָם" (ירמיהו לא, יד-יז)

יחנן אהרוני שנולד בשנת 1919 בפרנקפורט, נפטר בשנת 1976 בתל אביב והוא בן חמישים

תוכנית המצודות הברזליות ממצד חצבה (Gunnweg and Balla 2016)

זעם

קשה מאוד לדעת. חופרי האתר נטו לשייך את ניתוח הכלים דווקא לרפורמות הדתיות המקיפות שערכו מלכי יהודה המאוחרים חזקיהו ויאשיהו ברחבי הממלכה, אירועים דתיים מכווננים שבמהלכם פשטו בחמת זעם קנאית נאמניהם של המלכים על "הבמות" (מקדשים קטנים ומקומיים שבהם התקיימו פולחנים מתונים ומגוונים יחסית) והחריבו אותן. ולא רק פונדמנטליזם דתי אפיין את חזקיהו ויאשיהו, שני המלכים האלו, שזכו לכבוד ולהערכה רבה מצידם של סופרי המקרא, הצטיינו בשאיפות מגלומניות והרפתקנות מדינית והובילו בפזיזות ובגבהות לב לעימותים הרסניים עם מעצמות העולם הקדום, אשור (חזקיהו) ומצרים (יאשיהו). יאשיהו מצא את מותו כשיצא להתעמת עם הפרעה המצרי נכו השני במגידו ואילו חזקיהו שמרד באימפריה האשורית גרם להרס כל ערי יהודה הבצורות, ורק בשילוב נסיבות לא ברור ניצלה ירושלים בירתו מחורבן מוחלט (ישעיהו לז' לו' - לז', דברי הימים ב' כא' - לב').

נחמה

למרות האסונות שהביאו על יהודה וכישלונותיהם המוחלטים כאסטרטגים וכמנהיגים, זכו חזקיהו ויאשיהו ליחסי ציבור טובים במיוחד מכותבי התנ"ך, ומרבית החוקרים סבורים שהסבר לתופעה הזו הוא הפונדמנטליזם הדתי שלהם שעלה בקנה אחד עם אלו של כותבי הספרים המאוחרים בתנ"ך (כותבי "המקור הדויטרונומיסטי").

הדברים הקטנים

עיצוב ותכנון

רוני בר און

עמדת ZOOM

דבר שני - לבדוק את הפריים. בדקו איזו זווית הכי מחמיאה לכם, מה היא מגלה ומה היא מסתירה. ברגע שתמצאו את הזווית המדויקת, סמנו את גבולותיה ברקע. אם מאחוריכם יש קיר, סמנו לכם עליו מהם גבולות הפריים, אם ספרייה - כנ"ל.

עכשיו כשהכול ממוקם ואנחנו מכירים את גבולות הגזרה שלנו, אפשר לחשוב על הסגנון שנרצה. נסו לא להעמיס יותר מדי כדי שהפריים יהיה נקי ונעים. אני ממליצה על צבעוניות רכה של צבעי אפור בהיר / בז' / לבן עם נגיעות של שחור. לא להתפרע עם הצבעים. אם אתם אוהבים צבע, השתמשו בו בעדינות. אחרי שבחרנו את פלטת הצבעים, אפשר לצבוע את הקיר בגוון שבחרתם ואם לא בא לכם להיכנס להרפתקה הזאת, אפשר לתלות בריסטול בגוון נעים או לוח שעם. משהו שימסגר ויתחם את הפריים. במידה שהרקע שלכם הוא ספרייה - עשייתם לעצמכם חיים קלים. זה פשוט מאוד - less is more - צמצמו את הכמות, השאיפה היא שהמראה יהיה נקי. אבזרו את הספרייה בעדינות ובסמליות.

התאימו את הרקע לצרכים שלכם. אם אנחנו מדברים על עמדת זום שבה אתם עורכים בעיקר פגישות מקצועיות, נכון יהיה לשים ספרי עיון מקצועיים, תעודות ממוסגרות, תמונה משפחתית.

אם מדובר על עמדת זום ביתית שאמורה לשרת את כל יושבי הבית, אפשר לדאוג שתהיה קלילה וחמימה יותר למשל תמונה משפחתית ממוסגרת, עציץ, גלוייה צבעונית ואפילו פוסטר של אמן אהוב. משהו עם נגיעה יותר אישית. כל דבר (כמעט) יכול להתקבל, והעיקר שיהיה במידה.

אז כמו שאומרים, הקורונה כאן כדי להישאר בדרך זו או אחרת. הזומים בטוח יהיה איתנו עוד הרבה זמן. עכשיו נשאר לקוות שהם רק ייראו טוב יותר.

שלא יראו את הבלגן שחוגג מסביבה). זאת גם הזדמנות נהדרת "לשחק אותה" בעיצוב הבית. אם נארגן לנו פינת זום קטנה ומתוקה, תהיה תחושה שהבית כולו נעים. באופן הזה נדאג שלא רק שלא יראו את הבלגן, אלא שאולי אפילו נעשה רושם טוב על כל מי שרואה אותנו דרך המסך.

אז מה צריך בשביל לארגן לנו פינה שכזאת? האמת שזה די פשוט ואפילו יכול לסדר לכם בוקר של תעסוקה עם הילדים.

דבר ראשון - לוקיישן. מצאו מקום בבית שיהיה צדדי, שקט באופן יחסי שאפשר להתרכז בו ולנהל שיחת זום שקטה. עם זאת, לא צדדי מדי כדי שלנו, ההורים, תהיה בקרה על מה שנעשה בשיעור.

אחרי שמצאתם את המיקום המושלם, שימו לב מה יראה מבעד למסך. עדיף לנו לסובב את המסך כך שהרקע שלנו יהיה קיר, ספרייה או ארון. זווית ראייה צרה ולא כזאת שרואים דרכה את כל התרחשויות הבית. ייתכן שעליכם לסובב את שולחן העבודה או הלימודים ולשבת דווקא מצידו השני.

לפני קצת פחות משנה התעוררנו למציאות חדשה. מציאות ששיבשה את החיים שהכרנו קודם לכן. כולכם יודעים על מה אני מדברת. הקורונה אילצה אותנו להישאר בבתים, לא לצאת, לא לפגוש, להמעיט עד כדי כלום במגע אנושי.

הרבה מכל זה דווקא לא רע. מתוך כל האילוצים הללו נולדו גם המון יתרונות.

הקורונה אילצה אותנו להתמודד עם דבר נוסף. אם עד היום היינו פוגשים את הבוס, הלקוח, המורה או הפסיכולוג במקומות המיועדים למפגשים מסוג זה, היום אנו נאלצים להכניס אותם לביתנו, לתוך הבלגן וההמולה היום-יומית שלנו. אני מאוד שמחתי לשמור את הכאוס הפרטי שלי בתוך קירות ביתי שאף אחד לא יראה, אבל היום אין ברירה.

הגעתי למסקנה שכדי שלא כל כיתה א1 והוריהם יראו את ערימות הכביסה על הספה שלי, כן, כן, את אלו שיושבות שם כבר שבוע בתחינה שיקפלו וישימו אותן במקום, אני צריכה לארגן בבית פינת זום - כזאת שתהיה נעימה ומסודרת כל הזמן (או לפחות בזווית

פינת עבודה עם קיר רקע מעניין

גינת מדבר

נטע אור

משפחת המזורכבים

לוגיאה צרת-עלים, פרחים לשוניים צילומים: נטע אור

קיפודן בלאנש, פרחים צינוריים

קחון הנגב, פרחים צינוריים במרכז ולשוניים בהיקף צילומים: נטע אור

הפעם נארח בגינה נציגים ממשפחת המורכבים החיים עימנו בערבה - מדוע מורכבים?

מפני שהפרח שאנו רואים אינו אלא תפרחת המורכבת מהמוני פרחים קטנטנים, שכל אחד מהם הינו פרח מושלם בעל כותרת, אבקנים ועמוד עלי, היושבים על מצעית משותפת ויוצרים תפרחת צפופה דמוית קרקפת. הרכב זה יוצר מעין פרח גדול שמהווה מוקד משיכה לחרקים המאביקים. היתרון - המוני זרעונים, כי כל פרח מייצר זרעון. יש מבני משפחת המורכבים שיוצרים זרעונים בעלי ציצית המסייעת לתפוצתם ע"י הרוח - כמו סביון, ויש היוצרים זרעונים חסרי ציצית כמו חמנייה, שאנו נהנים מזרעוניה. שלושה טיפוסים תפרחות/קרקפות יש לצמחי משפחה זו - האחת, המוכרת ביותר, מכילה פרחים צינוריים במרכז ופרחים לשוניים בהיקף מסביב, כמו הקחון. השנייה - כולה מורכבת מפרחים צינוריים בלבד, כמו הקיפודן. השלישית - כולה עשויה פרחים לשוניים, כמו הלוגיאה. ובמקום להכביר מילים להסבר - צינוריים? לשוניים? - התבוננו-נא בתמונות ואני בטוחה שתבינו.

שלושת הטיפוסים צמחו יחדיו. כאן מייצגת את הצינוריים אהרונסונית פקטורי. החומעה הצטרפה ממשפחה אחרת.

עוד מבט צילום טבע בערבה מאיה מימוני

געגזע ליגשם

עננים שמכסים את השמיים ויוצרים אור רך ללא צללים חדים ושיטפונות. תדירות הברקים היא שונה, לכן מומלץ לצלם אותם בחשיפה ארוכה, עם חצובה, כדי לתפוס כמה ברקים יחד. אם תרצו לצלם תנועה של עננים בחורף, הניחו את המצלמה על חצובה ושימו על מצב טיימלאפס. אם אין לכם טיימלאפס במצלמה אפשר לצלם בסמארטפון

את טיפות הגשם הראשונות ואת השלב שבו התאורה הופכת להיות רכה ואחידה, את הברקים שמאירים את השמיים. מרוב געגוע לגשם החלטתי שהכתבה תעסוק בצילומים בגשם. חזרתי לחפש תמונות של גשם בערבה ולנסות להבין מה הופך תמונה לתמונה טובה בזמנים האלו, ומצאתי לא מעט סיבות ותמונות טובות: ברקים, ציפורים בגשם,

זה שנתיים וחצי שאני מתגוררת בערבה ובמהלכן זכיתי לחוות חורפים עם אירועי גשם מרשימים, שאותם צילמתי בכל הזדמנות. בשיחות עם חברים מקומיים, הבנתי שזכיתי לחזות במראות לא רגילים, אלו אירועים שרואים אחת לכמה שנים בערבה. אני אוהבת שהרעמים רועמים, אני אוהבת את הרגעים שבהם השמיים מתכסים עננים,

צילומים: מאיה מימוני

סופת חול

ליל ברקים

שיטפון וקשת

על מצב טיימלאפס/קיטועי זמן. אפשרות נוספת היא לשים את המצלמה על מצב טיימר ולצלם ידנית כל 3-6 שניות ולבסוף לחבר את התמונות שצילמנו לסרטון קצר.

הרגעים הייחודיים האלו לא מתרחשים רק בחורף, אלא בכל מזג אוויר מיוחד. הדפוס שמצאתי הוא חיפוש אחר כל מה שהוא לא רגיל, מה שייחודי, שלא בשגרה. מזג אוויר יוצא דופן הוא הזדמנות, וכדאי לנצל אותה לצאת לצלם. דווקא כשיש סופת חול, כשהערה נצבעת בצהוב וכתום, בדיוק כשכולם רוצים להיות בתוך הבית, זה הזמן לצלם, זה הזמן שאני ארצה לצאת החוצה. צלם שאני מעריכה אמר פעם שכדי לצלם תמונות נפלאות צריכים להיות במקומות נפלאים. ואני מוסיפה לכך שיש לשים לב להזדמנויות האלו. הערה מדהימה. גם אם התרגלנו לנוף, הוא עדיין יוצא דופן וייחודי. זוהי כפפה שכל שעליכם לעשות הוא להרים אותה. זהו את הלא-שגרת בסביבתכם וצאו לצלם אותו. אם יצאתם וצילמתם - אתם מוזמנים לשלוח אליי תמונה אחת למייל לקבלת משוב.

mayawayy@gmail.com

שיטפון

ללוש

עוגות ומאפים

חגית שחם

בראונים לוטוס

נותרו
פקופות
אחרונים!

תואר B.A
בפדעי
החברה
והרוח
בערבה

ההרשמה לסמסטר
ב' (אביב) פתוחה!

הלימודים מתקיימים בספיר, בימי שני
בשעות 16:00-18:00

לרישום ותיאום ייעוץ אישי
גילה לנג, קמפוס באר שבע
gilapr@openu.ac.il | 08-6277188

לפרטים נוספים
גליה קפ mada@arava.co.il

אופן ההכנה:

מחממים תנור ל-180 מעלות בתוכנית טורבו.
מרפדים תבנית פירקס מלבנית סטנדרטית
23X33 בנייר אפייה ומשמנים אותו.

שופכים שרוול אחד של לוטוס לחתיכות
קטנות (לא לרסק, אנחנו מעוניינים שישארו
חתיכות ולא פירורים) ומפזרים על נייר
האפייה.

בקערה שמתאימה למיקרוגל מניחים את
השוקולד והחמאה וממיסים בפולסים.
מערבבים לקבלת תערובת אחידה ומניחים
בצד שיתקרר מעט.

בקערת המיקסר שמים את ביצים, את שני
סוגי הסוכר ואת המלח ומקציפים במהירות
גבוהה במשך 1-2 דקות עד שהתערובת
מסמיכה ומבהירה (אפשר להשתמש גם
במיקסר ידני).

מוסיפים לקערה את תערובת השוקולד
ומערבבים ידנית לאיחוד חלקי.

מוסיפים לקערה קמח וקקאו (רצוי לנפות
שלא יהיו גושים), ומערבבים לאיחוד מלא.
שופכים את התערובת השוקולדית על
שברי הלוטוס.

בעזרת כפית שמים תלוליות קטנות של
ממרח לוטוס על פני תערובת השוקולד.
שופכים את שרוול העוגיות השני לחתיכות
קטנות ומפזרים על פני תערובת העוגה.
אופים כ-40 דקות, יש להיזהר מאפיית
יתר על מנת לא לייבש את הבראונים, גם
אם מרכז העוגה לא נראה לגמרי אפוי הוא
יתייצב בקירור.

מניחים לקירור מלא לפני שחותכים
לריבועים בגודל הרצוי.

"משנכנס אדר מרבין בשמחה", אמרו
חז"לנו, ואם יורשה לי, אצלי האמרה הפכה
ל-"משנכנס אדר מרבין באפייה". בכל שנה,
בשבוע שלפני פורים, אימא שלי ואני עומדות
ומכינות מאות רבות של אוזני המן במליות
שונות. בין קריצת עיגולי בצק לקיפול
משולשים אני מחפשת ברשת מתכונים
ורעיונות לעוגיות ומיני מאפה שיאכלסו
את משלוח המנות שאני מכינה למשפחה
ולחברים ומקווה שאצליח למצוא רגע פנוי
כדי ליישם אותם. מאחר שהעיתון יוצא
בסמוך לפורים, חשבתי שיהיה מוצלח
לתת מתכון לעוגייה / מאפה שאפשר
לשים במשלוח מנות שתכינו אתם ועונה
על הדרישות של: טעים, לא מסובך ולא
דורש אחסון במקרר. כאלה הם בראונים
הלוטוס שלפניכם. הרעיון מושאל מכל
מיני מתכונים שבהם נתקלתי ברשת.

בראונים לוטוס

החומרים:

1½ חבילות (150 גר') שוקולד מריר שבור
לקוביות
150 גר' חמאה
5 ביצים
⅓ כוס (60 גר') סוכר חום כהה
1½ כוסות (345 גר') סוכר
⅓ כפית מלח (לא לוותר!)
3 כפות (40 גר') קקאו
1 כוס (140 גר') קמח
180 גר' (2 שרוולים קטנים מאריזה של
700 גר') עוגיות לוטוס
⅓ כוס (150 גר') ממרח לוטוס

חיים ברשת

מורה נבוכים לחיים המקוונים

גילה טל

וואטסאפ (WhatsApp)

אי אפשר איתו - האם אפשר בלעדיו?

- לגשת אליהם
- עדכוני סטטוס בוואטסאפ
- כתובות IP (הכתובת באינטרנט של המכשיר שממנו אתם מתחברים)
- סוג המכשיר וסוג החיבור שבו אתם משתמשים
- זמני הפעילות ביישומון
- עם מי אתם יוצרים קשר בוואטסאפ
- מידע עסקי ושירותי תשלום

חשוב לציין שלא מדובר בשיתוף תוכן השיחות שלנו. את זאת חברת וואטסאפ מדגישה שוב ושוב.

יש הטוענים שהמהלך לגיטימי, הרי כמו שידוע לכול, ברשת כאשר השירות ניתן בחינם, אנחנו למעשה המוצר. ואם כך, אולי המחיר הוגן: נוחות ותקשורתיות תמורת קצת

אני מניחה שהרוב המוחלט של הקוראים מכירים את וואטסאפ, גם אם אינם מודעים לכל האפשרויות הטמונות בו, וכמוני, אף משתמשים בו מדי יום. כשאני ליד המחשב, אני משתמשת בוואטסאפ ווב (WhatsApp Web) - שמקושר לזה של הטלפון ועושה את השימוש נוח עוד יותר. כשאני בחו"ל (זה היה מזמן...) אני משתמשת בוואטסאפ לשיחות חנימיות על גבי הרשת האלחוטית.

נשמע טוב, אם כך, מה הבעיה?

בינואר 2021 הודיעה חברת וואטסאפ שהיא משנה את תנאי השימוש שלה כך שתוכל לשתף מידע אישי של משתמשי וואטסאפ עם פייסבוק. הדבר עורר תגובות חריפות ומחאה של משתמשים. רבים מהם הורידו יישומונים מתחרים. כתוצאה מכך, הודיעה חברת וואטסאפ על דחיית המהלך בשלושה חודשים - מפברואר למאי.

השינוי בתנאי השימוש סוקר באופן נרחב בכל הפלטפורמות התקשורתיות ומסתבר, שכאשר מדברים על משהו - והרבה - זה משפיע ואף מטריד. אבל האם מדובר בעיקר בבאז תקשורת, או אולי יש כאן באמת סחף איטי בפרטיות שיש לעצור אותו, ויפה שעה אחת קודם?

על פי מספר מקורות, אלו הפרטים שישותפו כאשר יכנסו לתוקפם תנאי השימוש החדשים:

- מספר הטלפון
- שם המשתמש
- רשימת אנשי הקשר
- נתוני מיקום - במידה שאפשרתם לוואטסאפ

לאחרונה עלה היישומון וואטסאפ לכותרות, על רקע שינוי תנאי השירות שלו מול המשתמשים. ננסה להבין מהו השינוי, למה דווקא עכשיו, מה הבעיה בו, האם יש פתרונות - ואם כן - מה הם?

מה היה עד עכשיו?

וואטסאפ היה ועודנו אחד היישומונים הפופולריים ביותר בארץ ובעולם. הוא מאפשר לשלוח ולקבל טקסט וקבצים, לנהל קבוצות מתוחכמות (עד 256 משתמשים) ורשימות תפוצה שנשמרות לשימוש עתידי. ניתן גם לשתף מיקום ואנשי קשר, לערוך שיחות חנימיות על גבי הרשת האלחוטית מכל מקום בעולם ועוד. אחת האפשרויות החדשות יחסית היא חשבון וואטסאפ עסקי, שמאפשר פתיחת דף עסקי, מענה אוטומטי לפניות לקוחות ותכונות נוספות.

קצת רקע:

- ב-2009 פותח היישומון על ידי שני שותפים שהקימו חברה בשם WhatsApp.
- ב-2014 נרכש היישומון על ידי פייסבוק ב-19 מיליארד דולר (!).
- החל מ-2016 השיחות בוואטסאפ מוצפנות, כך שלטענת החברה אף אחד, מלבד הנמען או הנמענים של ההודעה, לא יכול לקרוא אותן.
- ליישומון יש למעלה משני מיליארד משתמשים ברחבי העולם.
- נתוני השימוש אינם זהים בכל מקום. בישראל הנתח של וואטסאפ הוא גדול במיוחד.

המתחרות

- טלגרם:** המון פיצ'רים, צ'ט סודי, אין הגבלת משתמשים בקבוצות, העברת קבצים גדולים. אבל נמצאת על שרתים ברוסיה.
- וויבר:** חיוג זול לכל מספר בעולם. מאוד פופולרית במדינות מסוימות - לא בישראל.
- סיגנל:** לא אוספת מידע על המשתמשים. מאפשרת הודעות שנעלמות מייד אחרי שנקראו.
- פייסבוק מסנג'ר:** חלק מפייסבוק, לכן פחות רלוונטי.

אובדן פרטיות.

יש גם כאלה שסוברים שהשינוי אינו גדול כל כך, והרי במרחבי האינטרנט איבדנו את הפרטיות כבר מזמן.

אז מה זה בעצם משנה?

אם תפתחו את מפות גוגל, תמצאו בהן כל מקום שטיילתם בו, בארץ ובעולם. כל חיפוש שלכם באינטרנט יביא בעקבותיו פרסומות של המוצר שחיפשתם. היסטורית החיפושים שלכם נשמרת בגוגל. התמונות שצילמתם מועלות ל-icloud או ל-google photos או גם וגם. רובנו מפרסמים בפייסבוק וברשתות אחרות מידע אישי ופרטי בצורה ציבורית. כשתהיו במתחם קניות, תקבלו מייד פרסומות מחנויות בסביבה... יש גם כאלה שבטוחים שדי לדבר על נושא מסוים ליד הטלפון ומייד יופיעו פרסומות באותו נושא. אני לא משוכנעת שזה נכון והדעות על כך חלוקות. כך או כך - אין לנו פרטיות באינטרנט ובוודאי לא ברשתות החברתיות.

פייסבוק והרשתות החברתיות האחרות לומדות אותנו ומשתמשות במידע הזה כדי להציג לנו פרסומות מותאמות אישית ולשכנע אותנו לצרוך עוד ועוד מצרכים ושירותים, ואנחנו מתומרנים מבלי שנחוש בכך. אפשר לשמור על יותר פרטיות, אבל זו עבודה לא קלה. לשם כך צריך לבדוק את ההרשאות של היישומונים השונים, לסגור שירותי מקום, לבדוק את ההרשאות לדפדפנים, לבדוק את הגדרות הפרטיות בפייסבוק ועוד. בפועל, רובנו לא עושים את זה, אם מחוסר ידע ואם מחוסר עניין.

למה דווקא עכשיו?

ייתכן שהשינוי בתנאי השימוש של וואטסאפ אינו גדול כל כך, אבל הוא מגיע כשפייסבוק כבר "על הכוונת" בנושאים רבים - והנושא הזה הוא עוד נדבך בטענות כלפיה.

כבר חודשים שמתנהלת תביעה נגד פייסבוק בארה"ב ודרישה לפרקה, בטענה שהיא פועלת באופן אנטי-תחרותי. יש שטוענים כלפי פייסבוק שהיא מקדמת אלימות ומידע שגוי (fake News). גם רשויות ההגבלים העסקיים וחברי קונגרס בודקים את התנהלות הרשת החברתית וענקיות טכנולוגיה אחרות, בחשד לאנטי-תחרותיות ומונופול.

ישנה סברה שפייסבוק נוקטת בצעד השנוי במחלוקת דווקא עכשיו כאשר היא נתבעת לזוטר על חלק מהחברות שבבעלותה ולנתק את הקשר ביניהן - וזאת כדי לחזק את הקשר בין החברות שבשליטתה ואת המונופול שלה. על המצע הזה, אין פלא שהחששות והחשדות

סביב שינוי תנאי השימוש מתפתחים וצומחים במהירות.

מסתבר שעניין אישור שיתוף המידע אינו חדש. כבר ב-2016 חברת וואטסאפ ביקשה אישור לשיתוף מידע, אולם אז לא התנתה את המשך השימוש בהסכמה לתנאים. סביר להניח שחלקנו כבר הסכמנו לתנאים.

איך יודעים? בודקים.

באייפון: הגדרות > חשבון > בקשת פרטי חשבון **באנדרואיד:** היכנסו ליישומון וואטסאפ > תפריט 3 נקודות > הגדרות > חשבון > בקשו מידע על החשבון.

תהליך הבדיקה עשוי להימשך כשלושה ימים, ובסוף תקבלו דו"ח שנוגע למידע שלכם. הדו"ח כולל הרבה מאוד פרטים שחלקם בהחלט מעניינים. למשל: פירוט כל הקבוצות שלכם בוואטסאפ ואם ומתי הסכמתם לתנאי השירות. מהדו"ח שקיבלתי התברר לי שפעמיים התבקשתי לאשר את תנאי השירות - בפעם הראשונה הסכמתי, אבל לא הסכמתי לשיתוף מידע. ובפעם השנייה - לא הסכמתי.

מה זה אומר? המקורות שבדקתי לא פירוטו. בכל מקרה, עד היום לא התבקשתי לאשר את תנאי השירות החדשים, זאת למרות שלא הסכמתי שהמידע שלי ישותף. ומי שהסכים - האם יכול להתחרט? לא ברור... אפשר אגב, למצוא את תנאי השירות הישנים של וואטסאפ באינטרנט: דפים על גבי דפים של ניסוחים משפטיים. באנגלית.

מה ההבדל בין 2016 ל-2021?

הפעם אין לנו בחירה. ההתראה על שינוי במדיניות שיתוף המידע תמשיך לקפוץ אחת ליומיים בערך עד לתאריך היעד, בו נחויב לאשר את השינוי - או לנטוש את וואטסאפ. פייסבוק טוענת שהמטרה בשינוי היא להציע למשתמשים חוויה אינטואיטיבית ושלמה יותר

על ידי אינטגרציה מלאה בין הפלטפורמות השונות שעומדות לרשותה.

האם יש כאן בעיה אמיתית?

בניגוד לאלו שסוברים שאין כאן חידוש של ממש, יש הטוענים שאסור לנו להסכים לתנאים החדשים היות שזהו ניצול של הנתונים והמידע שלנו בצורה לא הוגנת. יש המתריעים מפני המוניטין המפוקפק של פייסבוק כאשר הדבר נוגע לשמירה על פרטיות. האישור של התנאים החדשים יאפשר לחברה להעמיק את השיתוף עם התוכנות האחרות שבבעלותה וגם עם שירותים חיצוניים.

בכתבה של אורי ברקוביץ' ב"גלובס" (10.1.21) מובאים דבריו של עו"ד רביה, עו"ד מומחה לתחום האינטרנט בכלל ונושאי סייבר, פרטיות וזכויות יוצרים: "מה שאפשר לעשות עם הנתונים הללו שוואטסאפ מבקשת לחלוק עם פייסבוק, מאוד קריטי כי אלה הם בדיוק נתוני התקשורת שמה שמכונה 'מודיעין אותות' מבוסס עליהם - גם מודיעין ברמה מדינתית. התוצאה המצטברת היא שרטוט פרופילים פסיכולוגיים מפורטים על אנשים, שבהתאם חושפים אותם לא רק לפרסומות, אלא גם קובעת מה הם יראו בפיד שלהם. המשמעות של זה היא הכוונה עדינה של עולם המציאות שלהם, הדעות שלהם, בלי שאנו בכלל מבינים איך האלגוריתם של פייסבוק עובד". ועוד תוהה כותב המאמר: האם אנחנו רוצים לחשוף את המעגלים שאיתם אנחנו מתקשרים, הקבוצות שלנו, הרופא ועורך הדין שאיתם אנחנו מתייעצים? המידע הזה מעשיר את מאגרי המידע של פייסבוק ואין לנו מושג מה נעשה איתו. זאת ועוד: השינוי הצפוי לא יכלול את מדינות האיחוד האירופאי, הכפופות לרגולציה GDPR (הסדרה הכללית להגנה על מידע GDPR - General Data Protection Regulation) - וזה לבדו מעורר תהיות.

תנאי השירות

Yes	הסכמה לתנאי השירות של שנת 2016
2016/08/26-21:53:22	שעת ההסכמה לתנאי השירות של שנת 2016
Yes	סירוב שיתוף המידע
1969/12/31-16:33:36	שעת סירוב שיתוף המידע
No	הסכמה לתנאי השירות של שנת 2018
—	שעת ההסכמה לתנאי השירות של שנת 2018

האם אנחנו נתונים לשטיפת מוח מבלי שאפילו נבחין בזה או שזו סתם פרנויה?

קיימת עוד דרך, כפי שציינתי גם קודם. והיא נכונה לא רק לוואטסאפ, אלא גם למגוון יישומי האינטרנט שבהם אנחנו עושים שימוש. אפשר להתאמץ קצת יותר, לבדוק את הרשאות הפרטיות והאבטחה, את אפשרויות שיתוף המקום ועוד. כך גם כשמפרסמים סטטוס בפייסבוק. לא תמיד חייבים לפרסם אותו ציבורי. במיוחד אם הוא כולל תמונות של ילדים. מישהו אמר לי: "אם אני לא רוצה שתמונה שצילמתי תתפרסם - לא אצלם אותה..." לטעמי זה מוגזם ופרנואידי, אבל יש עוד כמה שלבים בין הימנעות מוחלטת לבין הפצת תמונות וסטטוסים בכל מקום.

השתמשו - אבל בתבונה!
באותו עניין, לאחר שנחשפו חולשות ב"טיק טוק" שהביאו לדליפה של פרטי ידוענים, התפרסמה המלצה של צ'ק פוינט: **"ההמלצה שלנו למשתמשים ברשתות החברתיות היא לשתף בהן כמה שפחות מידע אישי ולוודא שהאפליקציות מעודכנות בגרסה האחרונה שלהן"**.

נחזור לוואטסאפ ולשינוי תנאי השימוש בו - השינוי נדחה למאי. מעניין יהיה לגלות אם חברת וואטסאפ תיכנע ללחץ הציבורי ותיסוג בכלל משינוי תנאי השימוש.

הטכנולוגיה רגולציה כלל אירופית ובכך להגביל את כוחן. באותה ידיעה הובע ספק, אם המנכ"לים אכן יתייצבו לדיון.

לסיכום

יש שטוענים שהציבור ינטוש את וואטסאפ על רקע השינוי בתנאי השימוש. אני איני סבורה כך. אנשים אינם ממהרים לשנות הרגלים. רבים מאוד הורידו יישומונים מתחרים אבל נראה לי שרק מעטים נטשו את וואטסאפ.

למה לא לעבור ליישומונים מתחרים?

- לא כולם נמצאים בהם. אם אנשי הקשר שלנו לא שם - גם אנחנו לא נהיה שם.
- קבוצות שכבר קיימות בוואטסאפ - לא ניתן לשכפל בצורה פשוטה ולהעביר ליישומון אחר.
- לא כולם כוללים את כל התכונות שכבר הכרנו בוואטסאפ. למשל: בסיגנל לא ניתן ליצור רשימות תפוצה שנשמרות ולא ניתן ליצור קבוצות שרק מנהלים יכולים לכתוב בהן. בטלגרם יש הרבה מאד פיצ'רים והיא מורכבת למדי לשימוש. ויש הטוענים שהפרטיות שלה מוטלת אף היא בספק. פייסבוק מסנן היא בעצם חלק מפייסבוק ולכן אינה אלטרנטיבה של ממש.
- כל יישומון קצת שונה. לא תמיד קל "להגר" מהמוכר ולהתחיל ללמוד משהו חדש. מצד שני, לא בטוח שאנחנו מבינים את האלגוריתם שפייסבוק משתמשת בו ואיך היא משתמשת בנתונים שלנו - וזה מטריד.

להתנתק - או אולי לנתק את השליטה...

בכתבה ב"אנשים ומחשבים" (17.1.21), יהודה קונפורטס מציין שתמימות היא לחשוב שעד היום לא היה שיתוף מידע בין פייסבוק לוואטסאפ, ומה שנעשה נעשה באופן חוקי, על פי מדיניות הפרטיות שעליה חותמים המשתמשים (רובם מבלי שיקראו אותה כלל). לדעתו, להתנתק מוואטסאפ זה לא פשוט, בעיקר כי כולם כבר שם. את הדרישה לפעול בנושא יש להפנות לאלו שהכוח בידיהם: לרגולטורים - ממשלות ברחבי העולם, בעיקר הממשל האמריקאי. הם אלו שצריכים לרסן את הרשתות החברתיות, ש"אוכלוסייתן" גדולות מזו של המדינה הגדולה בעולם ויש להן כוח ויכולת אף לשנות דברים "בעולם האמיתי". לכן, הרגולטורים צריכים לדאוג לנתק את בעלי החברות הללו ממוקדי הכוח, הדבר יכול להיעשות על ידי מהלכים מוסכמים, או אם אין דרך כזו - על ידי חקיקה. היום בעלי החברות הללו אינם כפופים לכל חקיקה או רגולציה - מצב שלדעת כותבי המאמר צריך להשתנות - ובהקדם. נכון, זה לא משהו שאני ואתם יכולים לעשות, אבל מחאה ולחץ של צרכנים משפיעים, כמו שקרה גם כאן. גם אם בינתיים מדובר בדחייה בלבד.

אולי התהליך הזה כבר התחיל? ב"אנשים ומחשבים" (24.1.21) התפרסמה ידיעה אשר לפיה הפרלמנט האירופי זימן את המנכ"לים של אמזון, פייסבוק, אפל וגוגל לשימוע, במטה האיחוד בבריסל, במטרה להטיל על ענקיות

שירה

אורנה טל

המחברת הכחולה

"ומי יקבל את פניהן?
מי יאחז בידן?
ומי יערטל את בואן?"
השכן שלי לרגע שתק,
ואחר כך
הניח גופו
בתוך הכיסא הלבן
לצידי
וקרב את ידו לידי.
"המילים של אתמול והיום
הן לא המילים של מחר,
הדם שזלג מגופך
הוא דם שנדם,
אז השליכי
את מה שכתבת
ביני ובינך.
קרעי את הדף
ושברי עפרונך".
צחקתי
ומשכתי את ידי מיד השכן,
"אל תבקש את מילותיי הסדוקות,
וגם לא את ידיי הכבדות.
קח ממני
את צחוקי ואת
שקרי עיניי המחייכות,
אך אל תיקח
אותיות
זולגות מידיי".

"מה את כותבת
במחברת הכחולה שלך?"
שאל אותי השכן שלי
שהגיח מעבר לגדר
עם כוס קפה
וביסקוויט.
"את מוכנה להקריא
לי בקול
את המילים של היום,
ואת המילים של אתמול?"
סגרתי את המחברת הכחולה
והשענתי עליה את כפות ידיי.
"לא אקרא לך את המילים של אתמול והיום",
עניתי לשכן הסקרן שלי,
"הן לא בשבילך,
וגם לא בשביל
כוס הקפה שלך.
הן המילים שלי
של דמי
הזולג
מגופי".
"מילים לא יכולות להתייחס במחברת כחולה",
אמר לי השכן שלי,
וטבל את הביסקוויט היבש
בתוך הכוס הלבנה,
"הן מוכרחות לצאת
מהדפים והשורות,
הן מוכרחות לעוף".
"לאן עליהן לצאת?"
הסתכלתי על שפתיו
הכהות
של השכן שלי,

עת לכל הפץ

גילי פינר ויעל זלדמן חביב

2231

יוזמות פרטיות של תרומת בגדים והעברתם לנזקקים. לצד אלה הקימו יעל בוקס ונאוה פיטשון את מרכז "חברותא" במושב עידן. המרכז נפתח לפני כשנתיים בחדר שהיה נטוש וללא שימוש, שופץ ואורגן לצורך חנות בגדים חברתית. יעל ונאוה מקבלות את שקיות הבגדים (בשעות הפתיחה), עוברות ובודקות מה ראוי ומתאים לשמירה, ממיינות ומסדרות בטוב טעם ובנעימות במדפים. המקום פתוח פעם בשבוע והבנות הצעירות כבר יודעות להגיע לעשות "שופינג". הכול נמסר בחינם ובאהבה כדי לקדם את המודעות של שימוש חוזר בבגדים. בתקופות הסגרים שבהם החנויות סגורות, המשלוחים מתעכבים, העונות מתחלפות והילדים גדלים, ב"חברותא" עבדו שעות נוספות ונתנו שירות לכולם - ילדים, בני נוער, עובדים ישראלים, עובדים זרים או סטודנטים משתלמים, תושבים - כולם. המרכז הוקם בעזרת היחידה הסביבתית במועצה ובתמיכה כספית של המשרד להגנת הסביבה בפרויקט יוזמות קהילתיות. הוא פועל כרגע במימון המושב אשר דואג לתחזוקה השוטפת. יעל ונאוה מקוות שכשהקורונה תיעלם אפשר יהיה להמשיך ולפתח את המקום למרכז שהוא לא רק חנות בגדי יד שנייה, אלא גם מרכז חברתי שמארח סדנאות הקשורות במיחזור ואיכות הסביבה, ובית קפה שבו יוכלו להתארח התושבים בשעות אחר הצהריים.

בשנים קודמות, לקראת פורים ארגנו יעל ונאוה ירידי תחפושות להחלפה, השאלה ומסירה. גם היום ניתן להגיע ל"חברותא" ולמצוא תחפושות עבור בני הבית. ישנה אפשרות לשאול תחפושת ולהחזירה בסוף החג, או לקחת אחת ולאמץ אותה באופן קבוע. מרכז נוסף בערבה שיש בו בגדי יד שנייה הוא חנות "קח-תן" בצוקים אשר הקימה ומנהלת מאיה גרוסמן, בעקבות הסגר הראשון בשנה שעברה. המיזם הקהילתי האקולוגי צבר תאוצה, קיבל תהודה, השתדרג בצידוד מתאים לתצוגת הבגדים וכיום משרת אורחים ותושבים מצוקים והערבה. החנות נמצאת בכפר האומנים במתחם מועדון החברים הישן ופתוחה בימי חמישי אה"צ ובימי שישי.

או לשימוש מחדש (reuse) במקום לזרוק אותן. שימוש מחדש תמיד עדיף על מיחזור. זה משאיר את הבגד בתוך מחזור החיים שלנו. אם בהעברה בין אחים ואחיות, שכנים, משפחה או חברים ואם בתרומה לעמותות שעוסקות בחלוקת בגדים לנזקקים. ברוב הערים בישראל אפשר להביא את הבגדים הלא-רצויים למתקני מיחזור. משם הם מגיעים למפעלי המיחזור ועוברים מיון קפדני: הבגדים שראויים לשימוש מועברים לעמותות הרלוונטיות, הבגדים שמכילים אקרילן או סיבי צמר מרוסקים וממוחזרים ובגדים שאי אפשר ללבוש עוד או למחזר הופכים למטליות ניקוי ונשלחים לשימוש מחדש בתעשיות השונות. בערבה אין מתקני מיחזור בגדים. לכן פועלות

בגדים, בגדים, בגדים... כמה בגדים יש לנו בארון?! כמה בגדים אנחנו מקבלים במתנה לכל חג, מפנקים. ות את עצמנו ברכישות, מעבירים מבני הדודים הגדולים לקטנים, מקבלים מהשכנות ומחברים. מחקרים מראים שאנחנו משתמשים רק ב-20% עד 30% מכל הבגדים שיש לנו בארון. מה הקשר בין כל זה לקיימות ולסביבה? כדי לייצר קילוגרם אחד של כותנה צריך להשקיע קרוב ל-8,000 ליטר מים. ההערכה היא שכ-6% מסך הפסולת הביתית שלנו הם בגדים שמגיעים למטמנות האשפה. נסו לחשוב כמה מים ניתן לחסוך לו היינו שולחים את החולצות הקרועות או הלא-אופנתיות ששוכבות בארון למיחזור (recycle)

צילום: יעל בוקס

חברותא במושב עידן

חידת מקום

מנחם מרקוס וחיים לויטה

כמה שצריך

מרכז מיחזור-חינוכי-קהילתי

חידת מקום #4

1. היכן נמצאת אנדרטה א'?
2. היכן נמצאת אנדרטה ב'?
3. לזכר מי הוקמו ומהו הסיפור שמסתתר בהן?
4. מה הקשר בין שתי האנדרטאות?

אנדרטה א'

אנדרטה ב'

השיזף העתיק בתמר המקראית צילומים: עמי רותם

פתרון חידת מקום #3

העץ שבתמונה הוא עץ שיזף שנמצא ליד המעיין בעין חוסוב (העיר המקראית תמר). המיוחד בו הוא גילו של העץ וממדיו: גובהו וקוטרו כ-12 מטר וגילו מוערך בין 300 ל-1500 שנה. ישנו תיעוד שבשנת 1902 (לפני כ-120 שנה) ביקר במקום החוקר האוסטרי מוסיל אלואיס, שהתרשם מממדיו.

יוזמה חדשה שמתהווה בימים אלו היא הכנת שרשראות דגלים לכל גני הילדים בערבה (25 במספר). שימוש בבלוני פלסטיק בימי ההולדת בגנים הוא משמח אבל מזהם ואף יכול להיות מסוכן לילדים. יוזמת שרשראות הדגלים תופסת את מקומם של הבלונים. הן עשויות ממגוון סוגי בדים כגון מצעים בלויים וישנים ומפות שולחן ישנות. הפרויקט משלב את מחלקת הגיל השלישי ומזמין את כולם לבוא, לגזור ולתפור. כך שנוכל להעניק לכל גן בערבה שרשרת דגלים לקישוט, וגם ללמד את הילדים על איכות הסביבה, שימוש חוזר, ועל הדרך גם להביא לשילוב הגיל השלישי בחיי הגן, גם בתקופת הסגר. אנו מקוות שעד שהשרשראות יהיו מוכנות, כבר יוכלו הסבים והסבתות בכל יישוב להגיע ולמסור בעצמם את המתנה - ובכך לייצר עוד קשר בין-דורי.

ניתן להגיע לתרום/ללקט בגדים בחנויות בשעות הפעילות המתחמים. הצוותים ממיינים את הבגדים ולוקחים רק את מה שראוי ומתאים. השאר יוחזר אליכם. "חברותא" בעידן - יעל בוקס 052-3666767, נאוה פיטשון 058-4260006 "קח-תן" בצוקים - מאיה גרוסמן 052-3565628

צילום: יעל בוקס

תחפושות

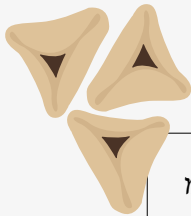

המנוח / דליה שחר

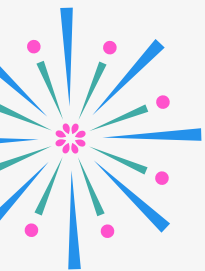
חידות ושעשועונים לפורים

תפזורת מילים לפורים

המילים יכולות להופיע מימין לשמאל ולהפך, מלמעלה למטה ולהפך ובאלכסונים. המילים הן: אדר, אוזן המן, אחשוורוש, אסתר, בגתן ותרש, הדסה, המן, ושתי, זרש, כוש, מגילה, מסיכה, מרדכי, משלוח מנות, משתה, תחפושת

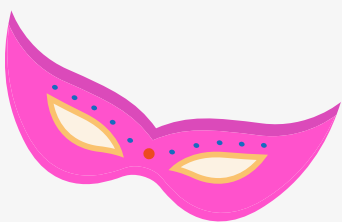

מ	ג	י	ל	ה	צ	ו	ר	ל	ה	ב	ה	א
ב	ה	ה	ר	ו	א	כ	ו	ש	י	מ	ח	ה
ג	ת	נ	ת	ו	נ	מ	ח	ו	ל	ש	מ	ב
ת	ש	מ	ס	ז	ת	ל	י	נ	ו	י	ר	ה
נ	מ	ה	א	כ	ח	ו	נ	ו	ד	מ	ד	ב
ו	ק	נ	ח	ר	פ	כ	ר	ה	ה	ס	כ	ו
ת	ד	ז		מ	ו	ו	ו	ד	ע	י	י	ש
ר	ל	ו	ז	ר	ש	ל	ת	ס	י	כ	נ	ת
ש	י	א	ד	ר	ת	מ	ל	ה	ר	ה	פ	י

חידת ציורים

גלו את הפתגם המסתתר בחידת הציורים

~~ג~~ + ~~ש~~

ר = ט

ל = ה = נ

תשובת חידת ציורים

אטא דא לאא

סופ"ש קולינרי בערבה 11-13/3 | 4-6/3

מעידן ועד פארן - תוכלו לטייל בשדות
ובחממות, לקטוף, לבשל ולאכול מהירקות הטריים.

אירוע פתיחה בחוות בין השיטין ביום חמישי 04.03.2021*

*הכניסה מעל גיל 18 ולבעלי הדרכון הירוק

עוד בסופש:

- סיורים חקלאיים וקטיף
- סדנאות בישול מהחממה היישר לצלחת
- סדנאות ערב קולינריות בחממות
- מתחם קמפינג ייעודי לפסטיבל

הפעילות מתקיימת באוויר הפתוח, בקפסולות של מקסימום משתתפים על פי הנחיות משרד הבריאות.

לרכישת כרטיסים: www.hashomer.org.il/agritourism לבירורים נוספים: 052-4260798

